AGATA MIHAELA POPESCU

EUROREGIONALIZAREA

UN CONCEPT PRESANT CU ORIZONTURI COMPLICATE

ISBN 978-973-0-19680-1.

BUCUREȘTI, 2015

ISBN 978-973-0-19680-1

Conf. univ. dr. Agata Mihaela POPESCU

EUROREGIONALIZAREA
– UN CONCEPT PRESANT, CU ORIZONTURI COMPLICATE

EUROREGIONALISATION
– UN CONCEPT PRESSANT AVEC DES HORIZONS COMPLIQUEES

BUCUREȘTI
2015

CUPRINS

EUROREGIONALIZAREA – UN CONCEPT PRESANT, CU ORIZONTURI COMPLICATE

Rezumat

Politica europeană de dezvoltare a regiunilor constituie o modalitate de corectare a disparităților și de susținere a dezvoltării durabile. Este o politică a coerenței integrării într-un spațiu al unor mari proiecte, dar și al unor efecte dramatice ale vremurilor trecute. Europa este deopotrivă continentul performanței cognitive, tehnologice și culturale, un izvor de civilizație modernă, cu valori ancestrale, dar și un creuzet cu idealuri în așteptare. Unora dintre idealurile naționale, încă nerealizate pe deplin în toate țările europene, li se opun idealurile unei construcții europene durabile, dar încă neresimțite semnificativ ca idealuri-forță în orizontul de așteptare al oamenilor și al națiunilor europene. Unui proces încă neîncheiat – cel al consolidării națiunilor – i se opune un proces încă neasimilat pe deplin în conștiința devenirii – cel al regiunilor. Astfel, politica dezvoltării regionale pare a eluda națiunile, adică statele naționale, care sunt, de fapt, entitățile de bază ale Uniunii, sau de a dezvolta și implementa politici și strategii paralele. Asamblarea acestor componente – state și regiuni –, ambele ca niște fotografii mișcate, deși realizează suprapuneri și consonanțe, păstrează încă incertitudini și incoerențe strategice. Dar, cu toate acestea, proiectul unității europene – proiect viabil și necesar – este unul care se realizează pas cu pas, iar dezvoltarea regională face parte intrinsecă din arhitectura interioară a devenirii europene în epoca globalizării.

Cuvinte-cheie: politica europeană de dezvoltare regională, regiuni de dezvoltare, coerență, euroregiuni, agenție de dezvoltare regională

EUROREGIONALISATION – UN CONCEPT PRESSANT AVEC DES HORIZONS COMPLIQUEES

Résumé

La politique européenne de développement des régions est une modalité de réduire des différences entre des régions et de soutenir le développement durable. C'est un politique de la cohérence de l'intégration dans espace des grandes projetés, mais aussi des certaines effets dramatiques des temps passés.

L'Europe est, en même temps, le continent de la performance cognitive, technologique et culturelle, une source de civilisation moderne, avec de valeurs ancestrales, mais aussi un creuset avec des idéaux en attente. Aux certaines de ces idéaux nationaux encore non réalisés pleinement dans toutes les pays européenne, on y oppose les idéaux d'une construction européennes durable, mais encore incompréhensible comme des idéaux-force sur l'horizon d'attente des gens et de nations européennes.

A un processus qui n'est pas encore fini – celui de la consolidation des nations –, on en oppose un processus que la conscience de la devienne n'a pas assimilé pleinement, celui des régions.

Ainsi, la politique de développement régionale semble éluder les nations, c'est-à-dire les Etats Nationaux, qui sont, à vrai dire, des entités fondamentales de l'Union, ou de développer et implémenter des politiques et de stratégies parallèles.

Assembler ces composantes – Etats et Régions – tous les deux comme des photos déplacées, même-ci on réalise superpositions et consonances, garde encore des incertitudes et des incohérences stratégiques.

Mais, en dépit de tout ça, le projet de l'unité européenne – un projet viable et nécessaire – est l'un qui se réalise pas à pas, et le développement régional fait partie de l'architecture intérieure de la transformation européenne dans l'époque de la mondialisation.

Mots-clefs : politique européennes de développements régionaux, régions de développement, euro-régions, agence de développement régionale

INTRODUCERE

Continentul european se dorește a fi și a deveni altceva decât a fost el de-a lungul veacurilor, prin accentuarea luminilor și estomparea sau uitarea umbrelor. Pentru că, aici, pe acest pământ deopotrivă binecuvântat și blestemat, s-au aprins, încă din negura istoriei, luminile conștiinței, științei și dezvoltării durabile și, în același timp, cerul și pământul s-au umplut de umbrele săgeților luptelor care întunecau soarele, de focurile bombardelor și de glasul tunurilor care au ucis milioane de vieți. Europa a fost un pământ al luminilor științei și culturii, dar și un tărâm al celor mai cumplite războaie (dintre cele cunoscute) care au existat vreodată pe planeta Pământ. Nici un european din arealul țărilor europene de elită nu mai dorește și nu mai acceptă ca Parisul, Berlinul, Londra, Roma și alte strălucite capitale europene să fie bombardate și distruse. Mulți dintre europeni cred că vinovate de aceste dezastre omucigașe nu sunt numai oamenii și ambițiile lor deșarte de putere, bani și influență, ci… și statele, mai precis, statele naționale, că epoca națiunilor a fost o epocă a războaielor distrugătoare, a frontierelor ofensive, agresive. De aceea, Europa, dacă vrea să mai existe sub semnul duratei și să nu devină un deșert nuclear, este bine să uite de vocațiile ei belicoase, să-l lase în pace pe zeul Marte și să se reunifice pe structura marilor ei valori și marilor ei repere politice, economice, științifice și culturale. Jean Monnet și generația lui au visat o Europă Unită și prosperă, o Europă a Europenilor, a tuturor europenilor, care să fie egali, respectați și fericiți. Unii au înțeles această Europă Unită ca un fel de Statele Unite ale Europei, alții au înțeles – și înțeleg și azi mai mult, mult mai

mult ca ieri – un fel de federalizare a Europei cu tot ce decurge de aici.

După război, Europa distrusă a așteptat ajutorul Americii prospere, al unei Americi care ieșise din război cu 250.000 de militari mai puțin, dar bogată și prosperă, în timp ce Europa pierduse peste 40 de milioane de oameni, iar o parte din marile ei orașe deveniseră ruine. Planul Marshall a contribuit, deopotrivă, la dezvoltarea economică rapidă a Europei de Vest și, evident, la prosperitatea în continuare a Statelor Unite ale Americii. Mai mult, americanii au încurajat reconcilierea franco-germană și realizarea primelor proiecte de unitate a continentului european, chiar dacă prin inima Europei de Vest, adică prin inima Germaniei trecea linia frontului Războiului Rece, iar continentul european era departe de a visa vreodată că este posibilă unitatea sa de la Atlantic la Ural. Și nici acum Europa nu poate visa la așa ceva, pentru că așa ceva ar însemna divizarea Rusiei și Turciei, singurele state care se întind pe două continente, adică în Europa și în Asia.

Și totuși, europenii de Vest au realizat Uniunea Europeană, la care, iată, au aderat, în parte, și statele din Estul continentului, foste socialiste. Dar efectele remanente ale imperiilor de odinioară, lăcomia unora dintre state în detrimentul altora au făcut ca statele din Europa – cel mai teribil și mai avansat continent al lumii – să fie departe de a avea același nivel de dezvoltare și aceleași standarde de viață. Din acest amalgam, nu se poate realiza, cât ai bate din palme, o entitate de entități, durabilă și prosperă. Unitarul continent european este, chiar din punct de vedere civilizațional, extrem de diversificat. Aproape fiecare popor din Europa își afirmă și își demonstrează propriul său trend civilizațional, propria sa istorie eroică, unică și irepetabilă, propriile sale izvoare – și ele unice și irepetabile – și, mai ales, propriul său drept la identitate, ca și cum doar el și numai el ar avea drept la strălucire sub soarele civilizației pământene. Dramele istoriei,

nedreptățile și fantasmele sunt atât de mari, încât va fi nevoie de încă o istorie pentru a înțelege cât de cât istoria unei lumi – istoria dramatică și eroică a lumii europene – care s-a plămădit în eforturile uriașe ale construcției durabile, dar și creuzetele războaielor, năvălirilor, migrațiilor și catastrofelor de tot felul. De la rezistența în fața migrațiilor populațiilor războinice din foaierul perturbator, care se întindea undeva, între nordul Mării Caspice și Extremul Orient, la Cruciade, de la căderea Imperiului Roman și a Bizanțului la negura migăloasă a Evului Mediu, de la Renaștere la Prima Revoluție Tehnico-Științifică și, în fine, la cele trei Războaie Mondiale – două fierbinți și unul rece –, Europa a trecut cam prin tot ce a trecut civilizația pământeană cunoscută până azi. Și, deși a supraviețuit, Europa este încă departe de a se fi adunat de pe drumurile sale presărate cu drame și sânge, cu lauri și morminte, cu vise și dezamăgiri. Dar de aici nu rezultă că un astfel de ideal n-ar fi posibil. Rezultă doar că, până acum, n-a fost nici măcar un ideal al tuturor europenilor. Și, din păcate, nici astăzi nu se poate vorbi de un astfel de ideal acceptat de toată lumea și transformat într-un modus vivendi.

Europa de azi – ca și cea de ieri – este o Europă a dezvoltării inegale a statelor și regiunilor, o Europă a frontierelor amestecate, contestate și foarte greu acceptate. Ar fi de-ajuns o singură scânteie, ca butoiul cu pulbere istorică încă nealterată să se aprindă și să redistrugă tot ce încă n-a fost distrus, dar și tot ce s-a construit între timp cu atât efort și cu atâta migală de cei care au crezut într-o unitate a continentului european.

Situația actuală din Ucraina, reanexarea peninsulei Crimeea de către Rusia, pretențiile Ucrainei la teritorii care nu i-au aparținut niciodată (Ucraina nefiind niciodată o țară închegată și durabilă, cu excepția a 2-3 ani după Primul Război Mondial și a perioadei sovietice, ci un spațiu totdeauna fragmentat și sfâșiat), temerea statelor baltice – aceste perle ale

unei civilizații zbuciumate – de o nouă invazie rusă (Rusia fiind interesată și de culoarul strategic baltic, ca ieșire la oceanul cald), rănile necicatrizate ale Poloniei, ale României, ale spațiului balcanic nu sunt fantasme, ci realități extrem de dure, iar redeschiderea faliei strategice Marea Neagră – Marea Baltică, exact prin inima geografică a Europei, arată că nu este de glumit nici cu prezentul, nici cu trecutul. Nu se poate trece cu buldozerul peste rănile încă nevindecate ale istoriei.

Uniunea Europeană vrea mult și multe. Vrea unitate, dar o astfel de unitate nu există decât în foarte puține puncte, cele mai importante dintre ele fiind, de fapt, geopolitice, în sensul că, provocărilor de mâine nu le poate rezista decât un spațiu european unitar, organizat, închegat, puternic, performant și prosper, dar condițiile interne sunt atât de diferite, încât este extrem de dificil să se poate închega, din fuioarele de nisip mișcător (care reprezintă condiția celor mai multe dintre statele europene), un granit european monolitic și indestructibil, care să reziste tsunami-ului geopolitic de mâine, din epoca globalizării.

Toți europenii știu acest lucru, iar unii îl simt chiar pe pielea lor, întrucât, în procesul de integrare europeană, unele dintre statele care au avut șansa să fie primite în comunitate, în loc să o ducă mai bine și să resimtă umărul puternic al comunității, o duc mult mai rău, iar șansele de redresare sunt din ce în ce mai mici. Unul dintre aceste state ajunse la periferia continentului european este și România noastră, spațiul în care trăiește cel mai vechi și cel mai statornic popor din Europa, cel care a rezistat eroic tuturor vremurilor din cețurile istoriei până la marile conflagrații mondiale în care și noi, așa cum am putut, am ținut, cu demnitate și eroism, frontul…

…În procesul de trecere de la un regim totalitar la unul democratic, țara noastră și-a distrus aproape complet industria petroliferă, industria constructoare de mașini, inclusiv pe cea

de mașini agricole, institutele de cercetare, industria ușoară, industria de apărare, agricultura, învățământul, infrastructura. Flota comercială a fost alungată din Marea Neagră și dată altora pe gratis, într-un proces de privatizare lipsit de orice noimă, echivalent cu hoția și prostia, șantierele navale de asemenea, simbolurile țării au fost terfelite, clanurile mafiote au prosperat, clasa politică a dat cea mai cumplită lecție de neprofesionalism și nepatriotism din câte au existat vreodată pe pământul lui Decebal, puterea discreționară a înlocuit legea, iar cele mai multe dintre instituțiile democratice s-au caricaturizat pur și simplu. Nivelul de educație a scăzut dramatic, migrația s-a multiplicat – câteva milioane de români lucrează în străinătate, cei mai mulți ca slugi umile, pe câteva sute de euro –, forța de muncă supercalificată a emigrat aproape în întregime, numărul populației a scăzut în doar două decenii cu aproape două milioane, infracționalitatea a proliferat, fenomenul corupției s-a multiplicat.

Cu alte cuvinte, intrarea României în NATO și în Uniunea Europeană n-a adus nici prosperitate, nici libertate, nici securitate, ci doar oportunități pentru jefuirea discreționară a țării de către cine a vrut și cum a vrut și distrugerea economiei naționale. Umbrela NATO nu a servit pentru concentrarea efortului pe construirea unei economii performante și a unui sistem de securitate integrat în care România, a șaptea țară ca mărime din Uniunea Europeană, să fie efectiv o forță modernă, cu o capacitate mai mare sau măcar egală cu cea de dinainte de integrarea în NATO și în UE, ci, dimpotrivă, a distrus tot ce existat înainte, creând dependențe umilitoare, pe termen foarte lung și de nici un folos.

Nivelul de provocări, pericole și amenințări la adresa securității (economice, sociale, politice, informaționale, ecologice, sanitare, educaționale etc.) și apărării țării a crescut imens, în timp ce vulnerabilitățile la acestea au crescut și ele în progresie geometrică, transformând țara, prin înstrăinarea

economiei, a pământului, a resurselor, infrastructurii și serviciilor, într-un șvaițer de insecuritate, într-o regiune adusă la stadiul plugului de lemn, în care au prosperat criminalitatea organizată, hoția, corupția, voluntarismul, arbitrariul, incompetența și prostia.

Nihil humani a me alienum puto se potrivește fiecăruia dintre cei care, unși aleși, s-au prevalat de dreptul de a nu le lipsi nimic din ceea ce omul josnic are din belșug (lăcomie, viclenie, aroganță, înșelăciune, egoism, hoție și perversitate). E drept, unii dintre aceștia sunt azi, în dosarele pe rol ale DNA, dar recuperarea pagubei imense pe care au produs-o pentru un secol de acum încolo rămâne o chestiune de viitor, care, probabil, se va prescrie (sau nu), dar căile acestea sunt atât de încurcate, încât nici Dumnezeu nu le mai poate dezlega. Hoțul neprins rămâne negustor cinstit, iar negustorul, oricât ar fi el de cinstit, va suporta de-acum încolo, sine die, bănuiala de hoț neprins.

Europenii vor să facă din Europa cea mai puternică economie a lumii, să ridice toate statele și toate regiunile la rang de excelență, fără să înțeleagă că, înainte de a idealiza, trebuie să existe idealuri comune care să inflameze toate ungherele continentului, la care inima să vibreze, sufletul să se înalțe și suspiciunea să dispară. Or, la ora actuală, europenii nu au nici un ideal comun, nici un orizont de așteptare pentru care să lupte, pentru care să-și dea viața, pentru care să simtă umărul celuilalt. Nimic nu-i scoate pe europeni în stradă, nici măcar lupta pentru combaterea terorismului. Cei un milion de oameni care au mărșăluit la Paris sub deviza ”Je suis Charlie”, solidari cu cei 13 ziariști uciși de teroriștii islamici, au rămas doar ei, pentru că, alt milion, care nici măcar nu s-a obosit să facă un marș de zece metri, a scris, ici-acolo, „Je ne suis pas Charlie”. Între aceștia din urmă, se află, desigur și câțiva români care nu au putut accepta caricaturizarea de către aceeași publicație a dramei românilor nevoiți să emigreze din țara lor

în căutarea unui loc de muncă, pentru a supraviețui acestor vremuri ticăloase.

Neînțeleasa grabă a globalizării este la fel de stupidă și de lipsită de ideal ca însăși izolarea existențială din vremea lui Heidegger, de unde rezultă că marile idealuri din mințile unora sunt departe de a fi idealuri și pentru omul de rând, nevoit să-și care tot mai singur, dar tot mai dependent, eul, familia, strada, istoria și pietroiul prin ceața unor proiecte care mai degrabă orbesc decât luminează.

Orice ins care-și cară pietroiul său înțelege că epoca globalizării a început demult şi progresează foarte rapid, dar nu are aproape nicio legătură cu pietroiul lui. Procesul acesta numit globalizare sau mondializare este un efect al efectelor cunoaşterii, iar rețeaua din zilele noastre – cea mai mare realizare a tuturor timpurilor – amplifică acest proces şi îl accelerează. Toți alergăm ca nebunii, conduși de un Mesia invizibil, printre nodurile de rețea, spre o zonă a entropiei zero, adică spre înlăturarea oricărei nedeterminări, ridicarea zidului din „Ce formidabilă harababură" a lui Eugen Ionesco și auto-orbirea în lumina de dincolo de el. Pentru că entropie zero nu înseamnă luminare, ci lumină orbitoare, adică moarte. Efectul final al globalizării poate fi această „moarte orbitoare" sau o nouă fragmentare, adică o nouă întoarcere în haos. Pentru că lanțul efectelor şi comportamentul statelor şi entităților în acest marş forțat spre… entropie zero înseamnă, în cele din urmă, moartea lor sau reconstrucția lor pe alte criterii și în cu totul alte dimensiuni.

Ca întotdeauna, zonele cele mai afectate de acest marș spre nicăieri – sub crucea informației, a bunăstării, a libertății și a cogniției – sunt zonele sărace, zonele cu decalaje foarte mari, zonele frustrate, zonele care trăiesc sub sceptrul nedreptății istoriei și sub efectul presiunilor puterii absolute, zonele în care, pentru unii, unii sunt totdeauna mumă, iar pentru alții, și unii și alții sunt totdeauna ciumă, în care *DA* și *NU* nu se

întâlnesc, nu comunică și nu permit, în nici un fel, scala lui *POATE*.

Continentul european face parte pe deplin din această ultimă categorie. Deși el, acest continent, a creat civilizația tehnologică și informațională modernă, marile performanțe din civilizația cunoașterii, tot el menține, de veacuri, prejudecăți și decalaje, orgolii și fantasme, privilegii și frustrări. Decalajele sunt foarte mari. Atât între regiunile din interiorul statelor, cât și dintre diferitele regiuni europene transfrontaliere.

Uneori, regiunile sunt înțelese ca părți constitutive ale statelor, alteori, ele sunt înțelese ca zone mai mari sau mai mici, unele transfrontaliere, care se disting prin dezvoltare slabă, prejudecăți, decalaje față de restul regiunilor etc. Acest amestec constituie o foarte mare problemă atât pentru Uniunea Europeană, pentru politicile ei de orice fel, cât și pentru statele europene.

Sistemul internațional, pe planeta Pământ, se bazează pe state suverane, este alcătuit din state suverane, chiar dacă suveranitatea, azi, nu mai este cea din secolul al XVIII-lea, ci una care se bazează pe interdependențe, este o *suveranitate predominant interdependentă*. Dar când, în pofida dreptului internațional, înțelegi acest principiu esențial în funcționarea omenirii ca pe unul nociv și nesigur și consideri că statul național – echivalent cu entitatea de bază a sistemului hominienilor care trăiesc pe planeta Pământ – este vinovat de toate războaiele și nenorocirile care s-au abătut asupra omenirii, e greu de spus care ar putea fi rațiunea unor astfel de afirmații, în afară de aceea de a distruge unele state neperformante sau prost conduse, în favoarea altora mai performante și mai bine conduse. Cam în aceiași termeni gândeau și unii dintre geopoliticienii începutului veacului al XX-lea care promovau teoria spațiului vital sau a spațiului de viață pe seama popoarelor cu resurse, foarte capabile, dar prost conduse…

Cel mai performat continent de pe planeta Pământ este și campion al zonelor mozaicate, al problemelor nesoluționate, al decalajelor și efectelor de falie, al vulnerabilităților la amenințări și provocări de toate felurile. Acest proces de amalgamare al spațiului european, al populațiilor europene și sistemelor valorilor europene nu este doar unul firesc, rezultat din mișcarea naturală a populațiilor, ci și unul accelerat, forțat, cu efecte în lanț, foarte greu de gestionat și foarte greu previzibile.

Această amalgamare asimetrică și conflictuală are cel puțin patru dimensiuni:

- zonele sărace sau slab dezvoltate din interiorul statelor europene, rămase așa din vremea imperiilor sau din perioadele imediat următoare, ca urmare a unor politici de dezvoltare discriminatorii, neglijente sau greșite;
- zonele sărace sau slab dezvoltate transfrontaliere situate, de regulă, pe fostele falii strategice dintre marile imperii (Balcani, Caucaz, zona transnistreană);
- zonele delimitate de religii, secte, conflicte etnico-religioase și alte motive, care se găsesc în multe dintre statele europene, inclusiv în Marea Britanie, în Italia, în Spania, în Franța, în Turcia, în Serbia, în România etc.);
- zonele devenite exclusive sau dominate de imigranți, îndeosebi de islamiști, situate în unele cartiere din mari orașe europene, unde domină deja Sharia și în care populația autohtonă și chiar autoritățile nu au acces de facto sau pur și simplu evită să se ducă sa, în cazul autorităților, să intervină acolo.

În afară de faptul că aproape toate aceste zone sunt sărace sau slab dezvoltate, ele generează un tip de conflictualitate endogenă foarte greu de gestionat și favorizează dezvoltarea unor rețele ale criminalității organizate transfrontaliere și chiar a unor rețele teroriste.

Europa nu este însă indiferentă la aceste provocări și nici la noile ei vulnerabilități, care sunt din ce în ce mai numeroase și din ce în ce mai complexe. Dar politicile care se inventează, programele care se elaborează, strategiile care le pun în operă și acțiunile care le materializează nu sunt ușor de înfăptuit, iar faptele nu sunt ușor de analizat, cunoscut, gestionat și asamblat.

De la început, trebuie spus că politicile europene de dezvoltare a regiunilor, conceptele și strategiile care le însoțesc și le pun în operă sunt necesare și, într-un fel, prioritare. Dacă roțile nu au toate obezile și toate spițele la locul lor sau nu le au deloc, căruța nu se poate urni din loc. Sau, chiar dacă se urnește, după câteva zeci de metri se va dezmembra. E drept, deocamdată această căruță europeană comună este doar în construcție. În acest timp, cea veche, formată din țările occidentale, merge înainte, prin spațiul Shengen și prin alte spații cunoscute, dar cea comună, care ar trebui să constituie adevăratul motor al noii configurații europene, poartă amprenta dulgherului leneș, a rotarului nepriceput și, mai mult, este percepută de unele state europene drept „cal troian”, al altor state europene care, în acest mod, vor să dezmembreze unitatea statelor rezultate din Primul Război Mondial și să-și mărească arealul, puterea și influenta sau pur și simplu să revină la ceea ce a fost cândva, chiar dacă epoca aceea este demult depășită.

Conceptul european de dezvoltare a regiunilor dorește să scoată continentul din aceste temeri, fantasme și paradoxuri și să-l aducă la nivelul de competitivitate şi de civilizație pe care Europa l-a creat şi l-a exportat în toată lumea. La urma urmei, civilizația nord-americană de azi, ca şi cea sud-americană şi cea australiană își au originea pe continentul european.

Efectele generate deopotrivă de conceptul de dezvoltare a regiunilor şi de punerea lui în operă sunt mult mai complexe decât se așteaptă. Pentru că nu toată lumea vede în acest concept un lucru foarte bun. Unele cercuri europene privesc

acest concept ca un atentat la suveranitatea politică a statelor, altele ca pe un mod de a realiza ceea ce nu se poate realiza pe alte căi privind separatismul, fragmentarea sau chiar distrugerea unor state.

Ar putea exista, desigur, alternative la regionalizare, în sensul consolidării statului politic şi sprijinirii acestuia pentru a-şi ridica el regiunile. Există însă suspiciunea derapării spre o competiție neloială între state pentru fondurile europene, precum şi pentru soluționarea altor probleme teritoriale sau de altă natură, la ora actuală înghețate de cerințele solidarității europene şi de alte interese. Războaiele din fosta Iugoslavie, situaţia din Caucaz şi cea din Transnistria, reconfigurările geopolitice pe criterii de resurse energetice şi de strategii emergente de putere şi influență, de repoziționare geostrategică şi de parteneriat sunt dovezi că politica regiunilor, ca şi alte politici europene, cum ar fi cea de securitate şi apărare, cea de vecinătate, cea energetică etc., produc efecte complexe, unele benefice şi necesare, altele nedorite, colaterale şi chiar imprevizibile.

Mai mult, politicile europene de dezvoltare regională, în pofida pilonului trei al Uniunii, sunt depășite sau puse în dificultate de imigrațiile masive, de schimbarea structurii populațiilor, de dinamica fără precedent a acțiunilor teroriste și rețelelor criminalității grave, de fenomenul corupției, de lipsa informațiilor necesare, de dificultățile de cooperare, de insuficiența unor baze de date, de imposibilitatea menținerii inițiativei strategice în combaterea acestor fenomene și de asigurarea condițiilor necesare pentru elaborarea eră a strategiilor necesare aplicării politicilor europene de dezvoltare regională.

La drept vorbind, în lipsa unor flexibilități și a unor oportunități coerente, este posibil ca însuși conceptul de dezvoltare a regiunilor și cel de solidaritate europeană în acest sens să fie deturnate sau să capete dimensiuni de solidaritate

partajată, de solidaritate preferențială sau, și mai rău, de *desolidarizare sau de nonsolidaritate*, întrucât, așa cum se spune „Dumnezeu îți dă, dar nu îți bagă și în traistă”, iar cei interesați pot deturna unele din fondurile alocate sau chiar compromite aceste inițiative generoase.

Desigur, inițiativele de dezvoltare oarecum forțată a regiunilor rămase în urmă sunt un fel de politici și strategii compensatorii care să permită o solidaritate europeană între și pentru acele state care nu au atins nivelul de competență necesar unei integrări europene firești și durabile. Dacă nu sunt însă bine gândite, ci doar lăsate pe mâna birocraților și a celor care nu înțeleg pe deplin aceste procese, ele pot face mai mult rău decât bine, aducând, în loc de armonie, suspiciune, neîncredere și dezbinare.

Este posibil ca însuşi conceptul de solidaritate europeană în politica regiunilor, ca şi în celelalte tipuri de politici să lase loc, nolens, volens, şi unei marje de *solidaritate partajată*, care să reconfigureze, pe alte grile, decalajele și să le mențină într-o marjă care să permită manipulări interesate.

Credem că politica de dezvoltare a regiunilor, de care se vorbește pentru prima dată coerent într-un capitol al Tratatului de la Maastricht, prezintă un orizont de așteptare generos dar încă tulbure, în care revanșarzii văd o oportunitate de dezmembrare asimetrică a unor state naționale, iar optimiștii șansa forțării unei solidarități posibile, de rutină, fără idealuri fulminante.

CAPITOLUL 1
POLITICA EUROPEANĂ DE DEZVOLTARE REGIONALĂ (PEDR). COERENȚE ȘI SUBTILITĂȚI

În cele 28 de state membre ale Uniunii Europene se află 323 regiuni vizate de PEDR. Aceste regiuni nu au același nivel de dezvoltare, iar Comisia Europeană, prin Direcția Generală a Politicii Regionale (DGPR), și-a propus să soluționeze această problemă.

O hartă a regiunilor din Uniunea Europeană – termen al unei coerențe paralele, care, vrând să ajute, complică politicile de dezvoltare ale statelor membre ale Uniunii – nu arată deloc foarte bine. Regiunile care se suprapun peste unitățile administrative ale statelor din Vestul Europei sunt cele mai dezvoltate și, colorate, cu mici excepții, par cam la fel, în timp ce regiunile situate în statele din Estul Europei par, aproape toate, subdezvoltate sau, în orice caz, departe de standardele europene, fie și dacă se are în vedere un singur indicator: PIB-ul pe cap de locuitor.

Politica europeană a regiunilor își propune să găsească acele soluții care să reducă decalajele dintre acestea, în principal printr-un transfer de resurse de la regiunile cele mai dezvoltate către cele care au nevoie de ajutor, dar și prin alocarea de fonduri europene în acest sens (fonduri care se colectează, prioritar, tot de la regiunile și de la statele bogate). Este o politică generoasă, de coeziune și solidaritate, care vizează, în final, realizarea unui spațiu european integrat, elevat

și prosper, lăsând pentru istorie evenimentele, împrejurările și dramele care au mozaicat atât de accentuat continentul nostru.

Tratatul de la Lisabona se preocupă mai îndeaproape de aceste regiuni vizate de politica europeană de coeziune și are în vedere următoarele tipologii zonale: zone rurale; zone în care se operează o tranziție industrială; zone afectate de un handicap natural sau demografic grav permanent.

Politica europeană de dezvoltare a regiunilor se concentrează pe trei mari obiective-cheie: *convergență, competitivitate regională, cooperare între teritoriile europene*.

Convergența presupune, în primul rând, reducerea disparităților dintre diferitele regiuni, îndeosebi în ceea ce privește dimensiunea financiară și economică, adică a deosebirilor mari dintre acele zone în care PIB-ul pe locuitor este mai mic de 75 % din media europeană și cele în care PIB-ul este de câteva ori mai mare. Convergența are, în structura sa de rezistență, un efort de cunoaștere, de înțelegere și de solidaritate, un orizont de asamblare a valorilor și de armonizare semnificativă și dinamică a intereselor, chiar dacă discrepanțele sunt mari și liniile-forță de conexiune minime sau chiar absente. Presiunile secolelor de conflicte, războaie și separatisme de tot felul nu sunt doar remanente și nesemnificative, nu sunt doar amintiri neplăcute sau fantasme, ci și realități și efecte ce vin dintr-o memorie colectivă foarte grav afectată de dramele trecutului, din hărțuirea prezentului prin crize de tot felul și din percepția destul de confuză a viitorului. Realitățile cooperative, societatea de consum (care se cere cât mai repede înlocuită cu o societate a cunoașterii), fizionomiile de rețea și presiunile financiare – cele care aduc istoria în ponoare – nu pot estompa efectele umbrelor, chiar dacă creează noi exigențe, noi perspective, noi tentații și noi orizonturi de așteptare. Existențialismului de odinioară, din vremea lu Heidegger și Jaspers, prin care omul era un fel de

aruncat în lume, uitat și înstrăinat, i se opune expansionismul și centrismul de astăzi, consumatoristul, camătărismul oficial și sufocarea financiară și informațională a omului, cu și prin efectul de rețea, scoaterea din umbră și situarea lui în văzul nevăzut al unei lumi invizibile în și ploile acide ale razelor nocive și luminilor întunecate. Carpen Diem pare filosofia acestor vremuri, dar fantasmele istoriei și orizonturile neliniștite regenerează un nou existențialism, de data aceasta centrat pe globalizare și pierdere a intimității și identității. Acestei realități, Uniunea Europeană încearcă să-i impună noi politici de recuperare a regiunilor și estompare a diferențelor, prin cunoaștere, solidaritate și acțiune, dar și printr-un management corespunzător și performant al convergenței, îndeosebi pe piloni statistici și financiari.

Potrivit statisticilor *Eurostat*, România și Bulgaria au avut, în 2013, cel mai mic PIB pe cap de locuitor din cadrul Uniunii. Și în ceea ce privește PIB-ul pe cap de locuitor exprimat în puterea de cumpărare (paritatea puterii de cumpărare standard – PPS), Bulgaria și România se află cam la jumătate față de media europeană la acest indicator. În 2013, consumul individual efectiv (AIC) pe cap de locuitor exprimat în PPS a fost, în Bulgaria, de 49%, iar în Luxemburg de 139%. În același an, la acest indicator, România a realizat 57%, în creștere cu două procente față de anul precedent, dar tot în zona foarte săracă a Uniunii.

Iată, mai jos, graficul cu cele opt țări care realizează un PIB pe cap de locuitor de 47-70% din media europeană: Bulgaria 47%; România 54%; Croația 61%; Letonia 67%; Ungaria 67%; Polonia 68%; Estonia 72%; Lituania 74% și cu primele opt țări care se situează peste media UE: Finlanda 112%; Belgia 119%; Germania 124%; Danemarca 125%; Irlanda 126%; Olanda 127%; Austria 129%; Luxemburg 264% din media europeană.

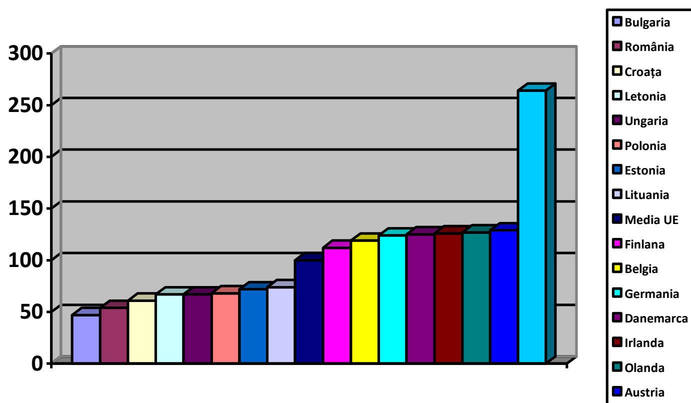

Figura nr. 1 Situația celor 8 țări situate pe ultimele locuri în ceea ce privește PIB-ul pe cap de locuitor, comparativ cu primele opt țări care se află în vârful PIB pe cap de locuitor din UE
(În realizarea acestei diagrame au fost folosite datele de la Eurostat, prezentate în Anexa nr. 1)

După cum rezultă din această diagramă, cele opt țări cele mai sărace sunt, toate, sub jumătate din PIB-ul european pe cap de locuitor, iar cele mai bogate opt țări se situează deasupra mediei europene, Luxemburgul realizând 204,6 față de următoarea clasată – Austria – în ceea ce privește PIB-ul pe cap de locuitor. Dintre primele opt țări, lipsesc Franța, Marea Britanie și Italia, țări cu un potențial deosebit. Desigur, ridicarea țărilor sărace (mai exact, sărăcite și prost conduse) nu se poate face pe seama Luxemburgului, dar țările bogate din UE, îndeosebi regiunile cele mai bogate ale acestora, contribuie efectiv la ameliorarea acestei situații, ceea ce ar putea, în timp, să denatureze obiectivul convergenței în unul al divergenței, întrucât, într-o societate în care bogăția, bunăstarea și securitatea sunt scopuri supreme, nimănui nu-i convine să finanțeze sărăcia.

În *Anexa nr. 1*, se prezintă PIB-ul european pe cap de locuitor în 2013 în țările membre ale UE

Competitivitatea regională este, poate, singurul obiectiv care nu se bazează pe solidaritate, ci pe creștere competențelor regiunilor. Or, se știe, regiunile nu pot avea competențe în sine, iar UE nu poate sprijini aceste regiuni, oricât de porniți ar fi unii dintre arhitecții actuali ai UE împotriva națiunilor, decât în, prin și cu sprijinul efectiv al statelor de drept. Or situarea *obiectivului competitivității regionale* în afara *competitivității naționale* a statelor din care fac parte aceste regiuni pare bizară, fie și datorită faptului că și statele contribuie, prin bugete proprii, la finanțarea regiunilor de dezvoltare de pe teritoriul lor. Încurajarea competitivității regionale din perspectivă națională și, în același timp, europeană este însă cu totul altceva, întrucât politicile naționale și cele europene în ceea ce privește dezvoltarea unor regiuni sunt sau par a fi benefice. Rămân însă cel puțin două întrebări importante: *De ce aceste regiuni nu corespund cu diviziunile administrative ale statelor? Nu cumva această nouă partajare a teritoriului european va genera noi provocări greu de gestionat, sau, mai degrabă, va degenera în noi vulnerabilități, ca efect al slăbirii coeziunii statelor și transferului de suveranitate către structuri suprastatele neagreate de populații, de națiuni și de culturile milenare ale unora dintre statele europene?*

Desigur, există destule răspunsuri, omenirea nu duce lipsă de așa-ceva, întrucât argumente pro sau contra sunt câte minți există și sunt dispuse să le caute și să le formuleze. Dar epoca națiunilor nu a ajuns încă la limita maximei competențe și nu a intrat în cea a incompetenței. Și, de aceea, forțarea notei în ceea ce privește politicile regionale – un fel imixtiune europeană în treburile statelor, dar cu concursul și prin mijloacele acestora – poate să genereze noi situații conflictuale și noi evoluții imprevizibile și periculoase. Există deja politici și strategii subversive din partea unor grupuri de interes și a unor grupuri revanșarde care doresc divizarea sau distrugerea unor state. Explozia din Ucraina (stat care nu face parte din

Uniunea Europeană, dar care aspiră, într-un fel, prin opțiunea majorității populației, îndeosebi prin cea a regiunilor din vestul Ucrainei, spre integrare europeană) a arătat care este, de fapt, realitatea în zonele de falii strategice generate de imperiile de odinioară, de politicile expansioniste, de dominare și dictat. Aceste politici, chiar dacă sunt serios diminuate de puterea financiară, haotică și conflictuală, nu și-au uitat încă orizonturile de așteptare. De asemenea, implozia Iugoslaviei de la finele mileniului doi arată că identitățile nu pot fi nici amestecate, nici distruse.

Cooperarea teritorială europeană este un obiectiv cel puțin interesant și necesar, dar și un concept care are în conținutul lui o antinomie. Pe de o parte, scopul Uniunii Europene este realizarea acelei unități economice, politice, sociale, cognitive și teritoriale care să asigure valorificarea eficientă a întregului potențial și regenerarea, pe criteriile unității și identității, a unei cogniții care să continue tradiția europeană, aceea de a fi, ca întotdeauna, în vârful competiției mondiale. Pe de altă parte, UE are nevoie de o cooperare transfrontalieră funcțională, care să asigure un management eficient al frontierelor, transformându-le, treptat (și chiar forțat) din linii sau zone care, vreme îndelungată au separat și au opus, în linii care să identifice, să unească, să coaguleze și să integreze în același concept și în același areal spațiul european sau cel puțin pe cel al Uniunii Europene.

Uneori, acestui concept de largă deschidere, i se opun istoria, identitățile nefinisate, entitățile care nu doresc să dispară prin unificare, revanșarzii și, evident, rețelele criminalităţii organizate transfrontaliere, care urmăresc să valorifice acest concept în interes propriu, dar care, în cele din urmă, va duce la distrugerea oricărei identități sau la includerea lor, ca surse, în rețelele controlate de mafie și de lumea interlopă.

Uniunea Europeană are de luptat cu identități, entități, complexe și complexități, fantasme, resentimente și incertitudini care se opun unității, nivelării și lipsei de ideal. De aceea, cooperarea teritorială – exprimată, între altele, și prin filosofia pilonului trei: administrație și securitate internă și materializat în crearea spațiului Shengen – trebuie înțeleasă ca un mecanism de construcție a integralității europene, chiar dacă un astfel de obiectiv nu se poate realiza doar prin fixarea unor coordonate și impunerea unei voințe. Nu se poate trece cu buldozerul, fie el și european, peste grădinile delicate construite de identitățile europene în toate ungherele continentului timp de mii de ani. Este nevoie de altceva: de cunoaștere, respect, apă, soare, răbdare și flori.

Pentru dezvoltarea regiunilor, UE a creat trei categorii de fonduri importante: *fondul european de dezvoltare economică regională (FEDER); fondul social european (FSE); fondul de coeziune*.

Fondul european de dezvoltare economică regional (FEDER) este, poate, cel mai important și vizează, așa cum îi este și denumirea, dezvoltarea economică armonioasă a tuturor regiunilor, coeziunea economică și, pe această bază, și socială a Uniunii. Acest lucru se realizează prin efortul economic și financiar solidar al UE și al statelor care compun Uniunea de a corecta dezechilibrele regionale. Acest fond este sunt destinat pentru realizarea tuturor celor trei obiective ale PEDR și vizează modernizarea economiilor respectivelor regiuni, diversificarea structurilor economice, valorificarea potențialului existent, dezvoltarea durabilă și crearea unor locuri de muncă necesare, bine retribuite și durabile.

Fondul social european (FSE) vizează, în general, sprijinirea oamenilor și a societății. Acest fond asigură actualizarea și modernizarea întreprinderilor, pregătirea continuă a personalului, integrarea socială a persoanelor defavorizate, perfecționarea învățământului și a sistemelor

educaționale, precum și realizarea infrastructurilor necesare și modernizarea celor care deja există. Acest fond este destinat proiectelor ce țin de convergență și de competitivitate regională.

Fondul de coeziune este folosit îndeosebi pentru protecția mediului și a rețelelor europene de transport. De acest fond beneficiază statele Uniunii Europene al căror PIB pe locuitor este sub 90% din PIB-ul mediu al UE. Este vorba de cele 12 state europene care au aderat la Uniune după 2004, la care se adaugă Portugalia, Grecia și temporar Spania.

Desigur, în folosirea acestor fonduri sunt implicate nu doar regiunile și structurile care pun în operă acest proiect, ci și statele în cauză, întrucât ele sunt cele care, într-o formă sau alta, în pofida acelor aspecte controversate ale politicii europene de dezvoltare a regiunilor, beneficiază de efectele lor pozitive și suportă efectele colaterale. Dar, orice s-ar spune, această politică are, cel puțin în intenție, un scop integrativ, de convergență, și nu unul dezintegrativ, de divergență.

La baza oricărei dezvoltări se află, cum bine se știe, cultura acelei entităţi, modul în care aceasta se înscrie și se asamblează în cultura europeană şi universală, coerența și consonanța culturală, cunoaşterea, ca proces complex și durabil, şi dezvoltarea economică. Aceste componente sunt foarte importante și, pentru a susține o construcție durabilă, trebuie să se armonizeze în permanență, într-un spațiu ontologic și gnoseologic dinamic și complex, dar cu repere clare, inconfundabile, singurul în măsură să genereze valori consistente și nedepreciabile. Măsurile care se iau pentru dezvoltarea economică – foarte necesare și complicate – nu au efectul scontat dacă zona respectivă nu încadrează efortul economic și financiar într-o cultură economică şi socială consistentă, într-un nivel elevat al cogniției, înțelepciunii și managementului performant.

Regiunile care compun Uniunea Europeană, ca și unitățile administrative ale statelor, nu sunt omogene, ci, dimpotrivă, destul de eterogene, diferențele dintre ele fiind încă foarte mari. Cea mai bogată regiune, în sens economic, este cea a Londrei, cu 290 % din media produsului intern brut (PIB) al UE pe cap de locuitor, iar cea mai săracă este cea situată în nord-estul României, cu 23 % din media UE, ceea ce înseamnă (în Regiunea de dezvoltare Nord-Est din țara noastră) 6.900 euro pe cap de locuitor.

Desigur, valoarea unei regiuni nu constă numai în procentajul care-i revine din PIB-ul european sau în averile oamenilor bogați care se află acolo, dar civilizația actuală a planetei are ca suport nu doar titlurile de cărți pe care intelectualii și pe trec în CV, ci mai ales consistența materială și financiară, nivelul de dezvoltare economică, tehnologică, informațională și, pe această bază, și cognitivă.

Europa modernă este Europa bogăției, stabilității, coerenței, culturii și cunoașterii. De aceea, diferențe uriașe dintre diferitele regiuni nu pot fi lăsate așa. Vremea periferiilor sărace a trecut sau, în orice caz, este și trebuie să fie sortită să treacă. Uniunea Europeană își propune să iasă pentru totdeauna dintr-o conflictualitate endogenă extrem de periculoasă (pe teritoriul ei s-au desfăşurat două Războaie Mondiale şi un Război Rece, care a fost tot un Război Mondial), iar acest obiectiv politic și strategic major nu poate fi realizat decât prin efort comun, coerență și solidaritate.

1.1. Orizonturi de așteptare ale PEDR

Noua politică europeană de dezvoltare regională (PEDR) a Uniunii Europene porneşte de la marea diversitate a regiunilor europene şi se bazează pe capacitatea Uniunii şi pe potenţialul acestor regiuni de a păstra şi valorifica potențialul de care dispun, de a promova un management corespunzător și

benefic al diferențelor, de a înlătura discrepanțele şi decalajele, de a cultiva consonanțele și de a valorifica șansele și oportunitățile. Se porneşte la drum de la o Europă inegală, cu mai multe viteze, cu mai multe drumuri (foarte diferite până în prezent), cu mai multe culturi, dar cu o singură civilizaţie care nu a reuşit încă să-şi armonizeze nici şansele, nici adevărurile, nici interesele. Astăzi, 43 % din venitul economic şi 75 % din investițiile în cercetare şi inovare se concentrează pe zone care însumează doar 14 % din teritoriul european, într-un fel de pentagon economic european, ale cărui vârfuri le reprezintă Londra, Hamburg, München, Milano şi Paris. Recentele aderări la Uniunea Europeană au accentuat şi mai mult decalajele deja existente. Luxemburg, cel mai bogat stat european, este de șapte ori mai bogat decât una dintre țările europene mari, România, dar care se află pe penultimul loc în Uniune în ceea ce privește veniturile, PIB-ul și nivelul de trai (pe ultimul loc fiind vecina noastră, Bulgaria). La nivel regional, decalajele sunt şi mai mari.

Preocuparea lichidării decalajelor uriașe dintre regiuni se manifestă în toată lumea. De altfel, UE a luat în calcul, în politica regiunilor, nu doar realitățile de la noi, de pe continent, ci şi modelul economiilor în plină dezvoltare, cum sunt economia Chinei şi cea a Indiei. În ţări foarte dezvoltate, dar cu o altă istorie şi o altă filozofie a raporturilor dintre regiuni şi a respectului muncii în general, cum sunt Statele Unite şi Japonia, decalajele între regiuni sunt nesemnificative.

Politica regională europeană pune în operă un concept de solidaritate. Chiar dacă Uniunea Europeană nu poate ieşi, deocamdată, dintr-un areal de „solidaritate interesată”, de „solidaritate conjuncturală”, de „solidaritate oportună” sau de „solidaritate partajată”, cu mai multe viteze şi pe mai multe niveluri, conceptul ca atare câştigă teren. Întărirea coeziunii economice, sociale şi teritoriale prin reducerea decalajelor de dezvoltare între regiunile sale este un obiectiv fundamental al

UE, stipulat şi în tratatele sale. Mijloacele financiare alocate atingerii acestui obiectiv au reprezentat mai mult de o treime din bugetul UE pe perioada 2007-2013.

Investițiile se concentrează pe regiunile sărace, dar politica de coeziune se dorește a avea un impact mult mai larg şi mai direct asupra competitivității europene în general. Europa nu se poate ridica decât prin regiunile ei și, evident, prin statele ei, iar regiunile se cer cumva redefinite nu doar pe criterii politice, etnice, culturale etc., ci şi pe criterii economice. O Europă solidară nu este nici o Europă solitară, dar nici o Europă a discrepanțelor şi partajărilor. Solidaritatea europeană vine, acum, dintr-un concept de construcție şi integrare.

Șansa Uniunii Europene, în această lume concurențială şi conflictuală, în care bătăliile pentru piețe şi resurse se anunță din ce în ce mai grele şi mai sofisticate, este strict legată de integralitatea continentului, de puterea lui, care nu este o simplă însumare a puterii părților sau statelor care o compun, ci una integrată emergentă. Fără a ieşi din actuala arhitectură a lumii, în care singurul subiect de drept internaţional este statul, Uniunea Europeană trebuie să devină, în timpul cel mai scurt posibil, o entitate de entităţi, în care tot ce este valoros să contribuie la creşterea puterii, stabilităţii, capacității şi capabilității continentului.

Or, acest obiectiv nu se poate realiza decât cu state foarte puternice şi cu toate regiunile situate la un nivel de dezvoltate optim, absolut necesare pentru a le asigura forţă, coerență, stabilitate.

1.2. Regiuni 2020. Europa regiunilor și regiunile Europei în dinamica riscului asociat

Economia mondială are din ce în ce mai mult un caracter imprevizibil, datorită, în principal, turbulențelor financiare şi

economice actuale.[1] De aceea, se pune, în mod legitim, întrebarea: *În ce măsură politicile comunitare sunt adaptate provocărilor cu care se vor confrunta regiunile europene în anii următori și ce rol vor avea aceste politici pentru a le releva și contracara?* Desigur, întrebarea uită de statele care fac parte din Uniunea Europeană, de națiuni, de aceste entități civilizaționale, ca și cum ele n-ar exista sau n-ar fi importante în soluționarea acestor provocări.

Comisia Comunităților Europene a identificat, în 2008, și a supus dezbaterii publice un număr de patru provocări importante care ar putea viza regiunile europene.

- *mondializarea*, ca motor al progresului științific și tehnologic în societatea cunoașterii, dar care solicită în permanență capacitatea acestor regiuni de a se adapta schimbărilor structurale și de a gestiona efectele sociale ale acestora;
- *evoluția demografică,* cea care va modifica structura și echilibrul societăților eficacitatea economică și echilibrul intergenerații, la care se adaugă presiunea migratoare uriașă și extrem de fluidă;
- *incidența schimbărilor climatice* asupra mediului Europei și societății, care se află în centrul agendei europene;
- *resurse energetice* sigure, durabile și competitive, limitarea emisiilor toxice etc.

Se consideră că toate aceste provocări și altele care nu au fost formulate aici vor avea un impact important asupra dezvoltării durabile în anii următori.

Documentul pus în dezbatere publică și-a propus să exploreze efectele regionale ale acestor evoluții până la orizontul anilor 2020. El și-a propus de asemenea să identifice care sunt regiunile cele mai vulnerabile la aceste provocări,

[1] Commission des Communautés Européennes, *Régions 2020. Evaluation des défis qui se poseront aux régions* de l'UE, Bruxelles, 2008, p.1

pentru o mai bună comprehensiune a profilurilor disparităților regionale care vor rezulta.

Documentul constată că disparitățile regionale, în termeni de performanță economică și venituri, sunt mai grave ca în unele economii similare (SUA și Japonia) și s-au accentuat odată cu extinderile mai recente ale UE (România și Bulgaria). Regiunile cele mai bogate sunt de opt ori mai numeroase ca regiunile cele mai sărace. De aceea, principala provocare, în termeni de coeziune, va continua să fie integrarea și convergența noilor state membre, în pofida creșterilor impresionante ale PIB-ului înregistrat în anii 2006-2008. Țările care au beneficiat cel mai mult de politica regiunilor în perioada 1994-2006 (Spania, Irlanda și Portugalia) au înregistrat creșteri sensibile, chiar dacă nevoi de dezvoltare au persistat și în unele regiuni europene meridionale, în Germania de Est și în zonele periferice.

Documentul a constatat, în 2008 că principala dimensiune a disparităților de venituri regionale în UE rămâne axa Est-Vest, cu o dinamică Nord-Sud și un model centru-periferie mai puțin contrastant atât la nivel național cât și european. Documentul urma să constate dacă această tendință se va menține sau vor apărea noi disparități teritoriale.

Analizele de acest fel sunt numeroase și acoperă o mare parte din nevoia de cunoaștere a realităților dinamice, a provocărilor, pericolelor, amenințărilor și vulnerabilităților la acestea, cu care se confruntă continentul european în ansamblul lui, Uniunea Europeană, statele care o compun și regiunile pe care proiectele europene le au în vedere. Dar, dincolo de acestea, există și o nevoie acută de asamblare a concluziilor, de studiere temeinică a zonelor de coagulare europeană și a zonelor de falie, de conflict și, ca urmare, a de expertizare corespunzătoare a proceselor de elaborare a politicilor, strategiilor și acțiunilor efective privind sprijinirea statelor, regiunilor și zonelor defavorizate în realizarea acelor

performanțe care să facă posibilă unitatea, integralitatea și coerența întregului spațiu european, în toate dimensiunile și componentele sale.

1.3. Principalele provocări pentru regiunile europene

Este foarte important ca, în identificarea, cunoaşterea și analizarea regiunilor europene, ca zone care și prin care să se optimizeze conceptul de ingerare și cel de unitate a continentului, să se aibă în vedere, în ce măsură, procesele firești – mondializare (globalizare), evoluție demografică, schimbări climatice etc. – constituie sau pot constitui amenințări la adresa Uniunii Europene, a politicilor sale de regionalizare și efectiv asupra regiunilor.

Mondializarea (globalizarea) amenință mai ales Europa Meridională și Europa de Sud-Est. Globalizarea a facilitat și facilitează accesul la comerț, tehnologii, informații și cunoaștere, ceea ce a dus la scoaterea a milioane de oameni din sărăcie, ignoranță și la posibilitatea de a beneficia de avantajele noii civilizații tehnologice, comerciale și informaționale. Dar globalizarea aduce nu doar beneficii, ci și noi seturi de provocări, pericole și amenințări economice, sociale, de mediu, energetice și de securitate, impunând noi evaluării ale riscurilor asociate acestora și vulnerabilităților aferente (riscul se definește pe intersecția dinte amenințări și vulnerabilități, R = A.V, fiecare dintre acestea luând valori de la 0 la 1). Numeroase regiuni europene vor suporta aceste presiuni structurale și vor fi nevoite să caute soluții noi la toate problemele cu care se confruntă.

Globalizarea exercită presiuni nu numai asupra regiunilor, ci asupra tuturor structurilor și entităților existente pe mapamond – state, uniuni de state, organizații internaționale, regionale sau locale, comunități, instituții etc. Obsesia europeană de a pune regiunile înaintea statelor (carul

înaintea boilor), atunci când se vorbește de presiunile globalizării, este nu doar o prejudecată, sau o încercare de a ieși din alte prejudecăți care țin de sacralitatea statelor, ci și un adevărat atac asupra națiunilor și statelor. Unii dintre arhitecții regionalismului european sunt convinși că statele naționale sunt vinovate pentru dezastrele din Europa, inclusiv pentru cele două Războaie Mondiale, și, ca atare, vremea lor a trecut sau ar trebui grăbită să treacă, iar politicile de dezvoltare regională pot reprezenta, pentru Uniunea Europeană, tocmai soluția cea mai potrivită pentru a realiza acea entitate non-conflictuală și armonioasă care să asigure europenilor prosperitate, libertate și deplină securitate. De la acest ideal – care rămâne, desigur, utopic –, la realitatea dinamică, foarte complexă și conflictuală a continentului european și chiar a spațiului Uniunii Europene este o distanță care nu se micșorează câtuși de puțin. Pe măsură ce procesele globalizării înaintează, se dezvoltă și noi spații de fragmentare, atât în domenii economice și financiare, cât și în cele politice și sociale, în cele ale convingerilor, culturii, idealurilor și intereselor. Se dezvoltă, paralel cu societatea cunoașterii, o „cultură” a perversității, extremismului, corupției, separatismului și identitarismului etnico-religios, a bătăliilor complicate dintre mari puteri și centre de putere pentru putere, resurse, piețe și influență, iar geopolitica revine în forță pe coordonate care au mai fost cândva, dar altfel formulate și altfel confiscate. Actuala situația extrem de gravă din Ucraina, unde abia s-a reușit să se pună cât de cât în aplicare un acord de încetare a focului între separatiștii pro-ruși și armata ucraineană, demonstrează cât de fragile și de sensibile sunt realitățile de pe teren și cât de vulnerabile pot fi zonele și regiunile bătrânului nostru continent, atunci când decidenții uită sau nu știu și nici nu vor să învețe lecțiile istoriei.

Folosind surse Eurostat, documentul la care ne referim prezintă o hartă cu indicele vulnerabilității regiunilor din UE la globalizate *(Figura nr. 2)*

Globalisation vulnerability index, 2020

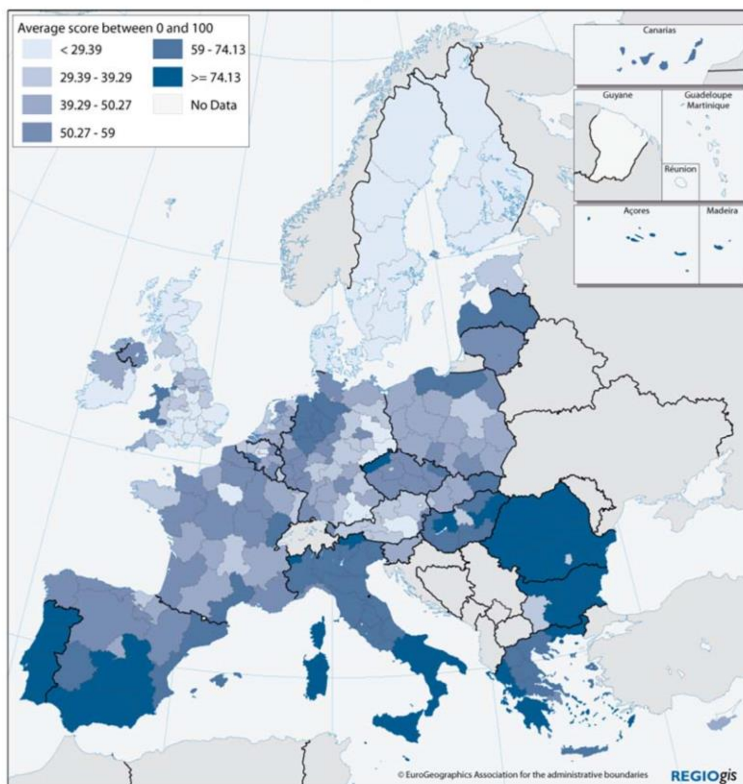

Figura nr. 2 Indicele vulerabilității europene la procesul globalizării, 2020[2]

După cum se vede, cele mai expuse regiuni la procesul de globalizare sunt cele din România și Bulgaria, din sudul Italiei,

---

[2] Harta este preluată din documentul: Commission des Communautés Européennes, *Régions 2020. Evaluation des défis qui se poseront aux régions* de l'UE, Bruxelles, 2008, p. 8.

din sudul Spaniei și din Portugalia, adică din sudul și din sud-estul Europei.

Se pare că procesul de globalizare accentuează riscul decalajelor de performanță, în sensul că regiunile cu performanțe economice vor continua să-și crească performanțele, în timp ce regiunile cu performanțe mai scăzute vor continua să-și scadă performanțele și să piardă în competiția cu zone mai dezvoltate sau mai favorizate. Or, politica europeană a regiunilor își propune să prevină și, pe cât posibil, să reducă aceste efecte.

Evoluția demografică. Problema demografică este una extrem de complicată și de fragilă în Uniunea Europeană, în toate statele și în aproape toate regiunile acesteia. Până în 2050, potrivit acestui studiu, este posibil ca populația Uniunii să scadă cu 48 de milioane de oameni între 15 și 64 de ani și să crească cu 58 de milioane de oameni în vârstă de peste 65 de ani. Începând cu 2017, mâna de lucru se va reduce substanțial. Din 2020, creşterea populației va scădea dramatic în comparație cu principalii competitori ai UE (Statele Unite, China și India), în timp ce populațiile din vecinătatea imediată (Orientul Mijlociu și Africa de Nord) înregistrează cea mai mare rată de creştere din lume.

În ultimele decenii, la nivelul întregii planete, dar mai ales în Uniunea Europeană, fluxurile migratorii s-au intensificat. Avem de-a face îndeosebi cu imigranți economici, adică cu un flux migrator imens de oameni și chiar de populații întregi care-și părăsesc definitiv sau relativ locul de origine în căutarea unui loc de muncă. În acest mod, țările bogate devin și mai bogate, dar cu problemele grave pe care le pun presiunile culturale și politice migratoare, iar cele sărace devin și mai sărace, pe de o parte, datorită epuizării resurselor (sau acaparării lor de către rețelele economice și financiare puternice) și, pe de altă parte, datorită emigrării celui mai important potențial și celui mai prețios capital, cel uman.

Indicele de vulnerabilitate demografică, în 2020, se prezintă în *Figura nr. 3*

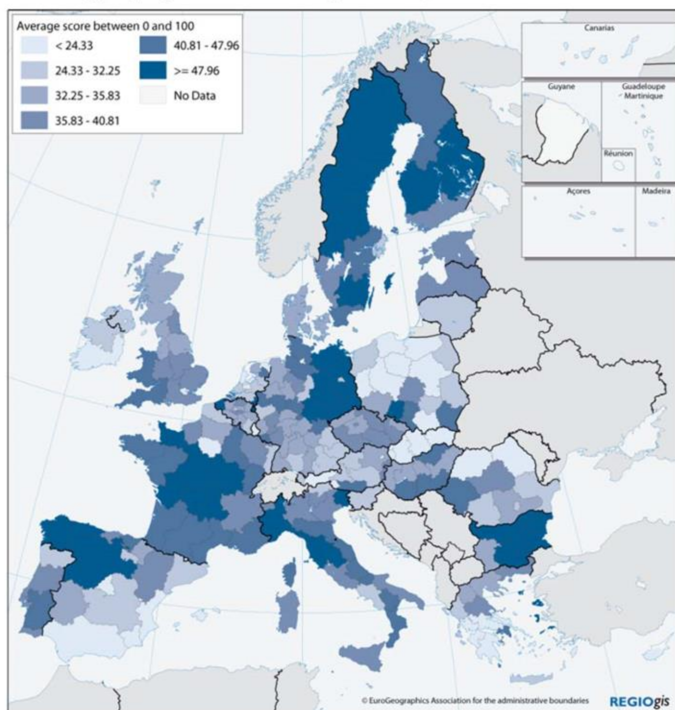

Figura nr 3. Indice de vulnerabilitate demografică a UE în 2020[3]

Studiul citat arată că în jur de 40 de regiuni din UE vor fi afectate până în 2020 de un regres populațional mai mare de 10%. Unele regiuni din Bulgaria, din estul Germaniei și din Polonia vor cunoaște o regresie populațională mai mare de 25%, datorită, în principal, ratei scăzute de natalitate și emigrației. Alte regiuni, mai ales cele din zonele de coastă și

[3] Harta este preluată din documentul: Commission des Communautés Européennes, *Régions 2020. Evaluation des défis qui se poseront aux régions* de l'UE, Bruxelles, 2008, p. 12.

cele metropolitane, vor cunoaște o creștere semnificativă a populației, pe seama imigrației, dar și dezechilibre mari care rezultă din această dinamică a mișcării populațiilor.

De remarcat că cea mai mare parte a regiunilor europene se pare că vor fi dramatic afectate de acest fenomen, cu numeroasele sale efecte ce decurg de aici: polarizare socială și economică, anomie socială, conflictualitate etc.

Schimbările climatice. Acestea vor afecta, potrivit acestui document, pe termen lung, mai ales zona meridională a Europei, prin creșterea temperaturilor, iar pe termen scurt, prin amplificarea unor fenomene meteorologice extreme: precipitații, inundații, furtuni, secetă etc., dar și prin fenomene geofizice, cum sunt, spre exemplu, cutremurele.

Interesant este că acest document elaborat de Comisia Comunităților Europene, supus dezbaterii publice în 2008, insistă prea puțin (sau deloc) asupra rolului statelor în managementul acestui proces foarte complex, care le afectează, în primul rând, pe ele, ca entități politice, culturale și civilizaționale, deși în fiecare dintre acestea există structuri care pun în operă politica europeană a regiunilor, care nu trebuie separată de cea a statelor, ci asamblată, prin intermediul acestora, la marile direcții strategie ale construcției europene.

1.4. Sensul și rațiunea conceptului de economie regională

Sensul și rațiunea conceptului de economie regională rezultă dintr-o cerință foarte actuală, cea de *flexibilitate economică*. Termenul de flexibilitate economică este incompatibil cu autarhismul economic și chiar cu naționalismul economic, cu protecționismul și cu atât mai puțin, cu rigiditismul economic. Ca și informația și, în general, ca și procesul cunoașterii, economia s-a mondializat, devenind în mare măsură, deopotrivă o economie bazată pe cunoaștere și, în acest sens, o economie de rețea, o economie bazată pe rețea.

Desigur, acesta nu exclude competiția, bătălia pentru piețe și resurse și nici războiul economic. Dar, de acum înainte, în drumul omenirii spre globalizare – care poate să însemne entropie zero, deci dispariție, sau, dimpotrivă, revigorare, resurecție, deci dezvoltare impetuoasă –, economia încetează să mai fie doar națională și tinde să devină una globală. În acest sens, politicile și strategiile regionale, între care se înscrie și politica europeană a dezvoltării regiunilor, devin motoare puternice de atenuare a dezechilibrelor și de înlăturare a sincopelor și hiat-urilor în revitalizarea și armonizarea economică, structura de rezistență a oricărei dezvoltări durabile.

Unii dintre specialiștii în materie asociază acestor politici de dezvoltare a regiunilor, noţiunea de „amenajare a teritoriului”.

În Franţa, spre exemplu, acest termen (amenagement du territoire) a dobândit şi un conţinut economic.

În alte țări atenția dezvoltării regionle se concentrează pe alți termeni, cum ar fi: „ramornung” – organizare spaţială – în Germania, „physical planning” – planificare naturală –, în Anglia, „ordinacion del territorio” – organizarea teritoriului –, în Spania, termeni ce au o conotaţie exclusiv spaţială.

În știința regională, dacă acceptăm că știința poate fi partajată pe regiuni, și în analiza regională, se operează cu trei termeni fundamentali: aria, zona şi regiunea.

Nu există însă metodologii universal valabile în ceea ce privește analiza regiunilor, fie și în termeni de armonizare și dezvoltare durabilă. De aceea, politica europeană de dezvoltare regională, deşi pare să atragă foarte multe resurse, este încă discutabilă. În acest sens, inclusiv în stabilirea regiunilor de dezvoltare, s-a apelat și se apelează și în continuare la compromis.

Totuși, după metoda clasică de identificare, analizare și conceptualizare a regiunilor, se au în vedere trei tipuri de regiuni:

1. *Regiuni omogene,* în sensul asamblării unor caracteristici unificatoare pe baza unor criterii-cheie, cum ar fi:

- criteriul social-politic (o anumită configurație politică regională comună, dezvoltare istorică comună, interese comune materializate în politici coerente comune etc.);

- criteriul economic (venit/locuitor, sector industrial dominant comun, ocupare a forței de muncă, rate ale şomajului relativ asemănătoare sau apropiate etc.);

- criteriul geografic (areal, tipologie, climat similar, o resursă naturală comună);

2. *Regiuni polarizate*, caracterizate prin inexistența sau prin existența unui interes minim, nesemnificativ, pentru uniformitate, în timp ce coeziunea nu este un efect al fluxurilor comune, ci al conexiunilor interioare, al interdependențelor polarizate de obicei către un anumit domeniu (nod);

3. *Regiuni de dezvoltare* (programare), în care unitatea rezultă dintr-o anumită configurație instituțională și administrativă și, evident, din punerea în operă a unor politici adecvate și a unor programe specifice de dezvoltare durabilă.

Sunt multe criterii care se au în vedere în analiza regiunilor. Unul dintre acestea este cel al *vecinătăţii*. De aceea este necesar ca regiunile de dezvoltare ale sistemului naţional să acopere întreaga suprafață a ţării, fără a exista suprapuneri.

Grupările tipologice sunt cele care asamblează tipologii. Avându-se în vedere unele caracteristici de dezvoltare economico-socială, ele recompun, în entităţi mai mari şi mai rezonabile, mozaicul de regiuni ce compun teritoriul naţional. Așa se explică faptul că, spre exemplu, cele opt regiuni de dezvoltare din România, acoperă suprafețe din teritoriul țării care au caracteristici și tipologii comune, dare care, în opinia noastră, în unele dintre ele, sunt efecte ale unor

dezastre ale istoriei și care, de fapt, ar trebui nu încurajate și continuate, ci corectate. Dacă, prin această alcătuire, se are în vedere, potrivit obiectivelor politicii europene de dezvoltare a regiunilor, corectarea tuturor dezechilibrelor și efectelor negative ale acestora, atunci totul este în regulă. Dar, din păcate, PEDR vizează, în primul rând, corectarea erorilor dau dezechilibrelor prin mijloace financiare, adică prin alocări de fonduri, cu speranța că dezvoltarea economică și financiară va estompa sau va vindeca rănile istoriei. Această minune nu s-a produs însă nicăieri, nici măcar în Marea Britanie.

Principalele categorii de regiuni care se au în vedere în politicile dezvoltării regionale sunt următoarele:

- *regiuni agricole aflate în dificultate*, la care se asociază și regiunile izolate, neglijate sau defavorizate datorită unor conjuncturi istorice nefavorabile, care nu dispun de o infrastructură corespunzătoare;
- *regiuni industriale în declin*, cum, sunt majoritatea zonelor din România, care se caracterizează printr-o diminuare accentuată a activităților de tot felul, inclusiv a celor productive, creştere nesemnificativă a veniturilor pe locuitor și chiar scădere dramatică a acestora, emigrație ridicată, anomie socială, sărăcie, dificultăți de tot felul etc.;
- *regiuni cu o dinamică rapidă și excedentară a dezvoltării,* în care resursele sunt exploatate intens, infrastructurile folosite la maxim, iar cererea de forță de muncă este excesivă.

Organizarea teritoriului în România a îmbinat, în general, experiența trecutului cu cerințele de dezvoltare, de stabilitate și de eficiență ale prezentului. S-a făcut totdeauna o *analiză complexă a factorilor naturali, economici, demografici şi tehnici, a intercondiționării acestora pe ansamblul teritoriului ţării şi pentru fiecare zonă în parte*.

Cele mai importante criterii de care s-a ținut totdeauna seama în organizarea teritoriului țării noastre au fost următoarele:

- *criteriul complexității,* prin care s-a asigurat analiza condițiilor economice, sociale, geografice concrete, precum și a modalităților de conexare a acestora;

- *criteriul omogenității naturale şi social-economice,* care a asigurat cadrul necesar de asamblare operațională a caracteristicilor comune – foarte numeroase –, dar și a diferențelor;.

- *criteriul centralităţii,* care s-a folosit îndeosebi la amplasarea reședințelor de judeţ în teritoriu, astfel încât, pe cât posibil, acestea să se afle într-o poziţie geografică centrală.

- *criteriul istoric,* prin care s-a asigurat respectul față de valorile acumulate de-a lungul secolelor în fiecare punct de pe teritoriul țării, de istoricul zonei, de modul în care oamenii au trăit și au reușit să-și păstreze identitatea, cultura și sufletul în spațiul geografic al strămoșilor. Acest criteriu se regăseşte în delimitarea unor vechi judeţe şi în denumirea lor.

- *criteriul de securitate şi apărare naţională*, prin care se asigură condițiile necesare ca viața și activitățile să se desfășoare în mod normal și, la nevoie, să se poată desfășura acțiuni specifice protecției și securității cetățeanului și proprietății și de apărare a țării, în caz de război. Acest criteriu nu a fost totdeauna respectat, dar nici neglijat. În organizarea administrativă a teritoriului, s-a ţinut seama de nevoile efective de securitate şi apărare, mai ales în ceea ce priveşte resursele, dar şi cerințele operative.

Din păcate, în ultimul timp, acest criteriu a fost uitat sau neglijat într-o foarte mare măsură.

Criteriile de mai sus au fost și sunt necesare în asigurarea unității spațiului țării și pentru crearea condițiilor necesare dezvoltării armonioase. România a fost organizată când pe județe, când pe regiuni, când pe altfel de unități administrative

și teritoriale, în funcție de cerințele efective ale epocii și de conjuncturile internaționale.

Adoptarea unor asemenea criterii încearcă asigurarea unui acord deplin în organizarea administrativ-teritorială şi în schimbările calitative intervenite în dezvoltarea ţării, asigurându-se astfel condiţii pentru ridicarea rolului şi sporirea atribuțiilor localităților, îmbinându-se principiul integralității teritoriului cu cel al descentralizării. Descentralizarea nu înseamnă însă distrugerea centralității și integralității – cum încearcă să o facă unele dintre grupurile extremiste maghiare din Româna prin forțarea autonomiei ținutului secuiesc –, ci diminuarea excesului de centralitate prin promovarea descentralizării administrative, cu scopul valorificării inteligente, specifice și benefice a resurselor locale, pentru o dezvoltare durabilă.

Aceasta nu scutește statul de responsabilitățile ce-i revin pentru toți cetățenii săi, pentru asigurarea integralității și unității teritoriului, calității vieții, prosperității și securității.

În elaborarea și actualizarea politicilor dezvoltării regionale, analiza trebuie concentrată pe identificarea zonelor vulnerabile, a celor instabile sau defavorizate, a acelor zone în care factorii ce condiţionează dezvoltarea se situează sub anumite praguri critice.

Pentru identificarea zonelor defavorizate s-au folosit următoarele categorii de criterii:

- criterii geografice;
- criterii demografice;
- criterii economice;
- criterii sociale;
- criterii istorice;
- criterii de securitate.

Între zonele cu problemele cele mai dificile din punct de vedere al unuia sau mai multor criterii ce află: Moldova de nord-est, Podişul Bârladului, Munţii Apuseni, Podişul

Someşului, sud-vestul Olteniei, Teleormanul, Bărăganul, Delta Dunării etc.

În prezent, în România pot fi puse in evidenţă câteva categorii de regiuni de maxim interes pentru strategiile şi politicile regionale:

- regiuni cu excedent de forţă de muncă şi posibilităţi reduse sau dezavantajoase de ocupare a acesteia (Moldova centrală şi de nord) și cu o rată de emigrare foarte mare;
- zone cu grad ridicat de poluare (Copşa Mică, Suceava, Baia Mare);
- regiuni cu nivel redus de dezvoltare economică (Vaslui, Sălaj, Giurgiu);
- zone ce au fost şi vor fi supuse restructurării industriale prin măsuri de reconversie (Valea Jiului);
- zone a căror resurse necesită amenajări complexe pentru desfăşurarea unor activităţi de producţie şi servicii (turism şi agrement), protecţia mediului (delta, litoral, zone montane);
- zone de graniţă a căror dezvoltare economică poate fi facilitată prin folosirea avantajelor complementarității resurselor şi potenţialului productiv din regiunile aparținând unor ţari vecine;
- zone libere, privite ca un instrument complementar de dezvoltare economică prin impulsionarea atragerii de capital străin.

Realizarea analizei regionale a dezvoltării economice poate reprezenta, deopotrivă, o modalitate de identificare a punctelor tari – atâtea câte au mai rămas –, a punctelor sale și vulnerabilităților, a oportunităților și, mai ales a provocărilor, pericolelor și amenințărilor endogene sau exogene, folosind metode diferite, între care și analiza SWOT, dar și o rampă de lansare pentru întreaga economie românească aflată astăzi într-un important impas.

Astfel de analize au fost făcute în multe țări, ir rezultatele n-au întârziat să apară. Marea Britanie, spre exemplu, a constituit, în anii 1960, consilii de planificare economică regională capabile să aplice politici regionale coerente specifice problemelor fiecărui teritoriu: rata crescută a şomajului, dezvoltare economică cu ritmuri mai scăzute, rate scăzute ale natalităţii, migraţie puternică a populaţiei etc. Organizarea teritoriului Elveţiei în cantoane sau al Germaniei în landuri sunt expresii ale aplicării unor politici regionale puternice care au dat roade şi care se îmbunătățesc permanent în funcţie de realitățile economice existente.

Politica europeană a dezvoltării regiunilor se bazează, în mod necesar, și pe astfel de analize – chiar dacă, aș cum am afirmat mai sus, pleacă și de la o prejudecată (vina statelor naționale pentru războaiele și dezastrele din Europa trecutului) –, dar derularea ei pe termen mediu și lung și efectele pot aduce nu numai beneficii, ci și surprize.

1.5. PEDR contra națiuni?

Într-un articol apărut în 2004 în *Monde diplomatique*, intitulat *Régions contre Etats-nations*[4], în care se prezintă și o hartă a regiunilor, politica europeană a regiunilor nu este privită ca o modalitate de sprijinire a statelor naționale în consolidarea teritoriului lor, a economiei și valorilor naționale, prin mijloacele comune pe care le are la dispoziție Uniunea Europeană, ci ca modalitate de slăbire a acestora.

„Creșterea puterii Europei contribuie la slăbirea Statelor-națiune care o constituie și la ațâțarea revendicărilor autonomiste și conflictelor regionale. Aceste conflicte, care nu au toate o expresie violentă, pot fi împărțite între «conflicte

[4] *Régions contre Etats-nations*, par Laurent Davezies et Philippe Rekacewicz, février 2004, Monde diplomatique, fevrier, 2004, http://www.monde-diplomatique.fr/cartes/region, accesat la 13 martie 2015

pre-naționale», care sunt vechi și legate de neîncheierea procesului de desăvârșire a națiunilor europene, și «conflicte post-naționale», care anticipează o desăvârșire a Europei”.[5]

Pe măsură ce Europa se consolidează, statele europene slăbesc. Dacă avem în vedere ce se întâmplă în Țara Bascilor, în Scoția, în Corsica și în alte regiuni, constatăm că se depășește simpla descentralizare și se ajunge la respingerea națiunilor din care acestea fac parte și la desfășurarea unor acțiuni de secesiune sau de fragmentare.

Națiunea înseamnă o comunitate culturală și civilizațională, formată în sute de ani, care asigură viața în comun, gestionarea riscurilor, solidaritatea și distribuirea veniturilor între populații eterogene.

Conceptul european de unitate și cel de regionalizare (în sens de dezvoltare a regiunilor) conține în el exacerbarea politicilor regionale în detrimentul celor naționale.

Se pare că, în acest concept, Europa nu mai este o Europă a națiunilor, ci dorește să devină o Europă a regiunilor, în primul rând din rațiuni financiare care declanșează o serie de presiuni transfrontaliere.

Finanțele publice ale fiecărui stat european absorb ceva mai mult de 50 % din PIB, în timp ce bugetul Comisiei este doar de 1,4 % din PIB-ul european. Și totuși, cu acest procentaj modest din PIB-ul european, Comisia reușește să afecteze în mod serios statele naționale.

Politica regiunilor creează, de asemenea, mari probleme, întrucât, nivelul lor de dezvoltare fiind diferit, nolens, volens, cele mai bogate le susțin pe cele mai sărace, în timp ce unele dintre aceste regiuni bogate sunt susținute de altele și mai bogate ca ele.

Această politică duce la dezvoltarea a cel puțin două tipuri de conflicte regionale care se generează și se întrețin

[5] *Ibidem.*

reciproc. Unele dintre acestea sunt pre-naționale, în sensul că unele regiuni (Corsica, Irlanda de Nord, Scoția etc.) au refuzat dintotdeauna să se atașeze la statul-națiune, indiferent de condiția lor (bogate sau sărace).

Sunt și cazuri în care regiunile mai bogate nu doresc să le susțină pe cele mai sărace și fac presiuni fie pentru a-și obține independența, fie pentru a face parte dintr-o federație (Belgia), fie să promoveze o regionalizare pronunțată (Italia, Spania), mai ales în domeniul fiscal.

Pentru regiunile bogate, în anii următori, vor exista, după toate probabilitățile, câteva provocări majore, cum ar fi:

- să facă față concurenței cu alte regiuni bogate din cadrul statului respectiv sau din afara acestuia;
- să intre în competiție cu unele regiuni subvenționate masiv de guverne;
- să fie motoare economico-financiare pentru țările din care fac parte și să asigure convergența între economiile europene;
- să susțină regiunile mai slab dezvoltate din interiorul țării din care fac parte sau din cadrul Uniunii.

Politica de regionalizare, dincolo de obiectiveleei generoase, în sensul sprijinirii regiunilor mai sărace să se dezvolte, generează noi tensiuni și noi conflicte care pot duce, în cele din urmă, nu doar la distrugerea unora dintre statele europene, ci și la crearea unei stări haotice, în vederea unor noi reorganizări teritoriale, economice, politice și financiare. Probabil că de o astfel de conjunctură vor profita la maximum nu doar transnaționalele, ci și statele europene puternice care nu pot fi puternice decât dacă au în jurul lor state mici, divizate și ușor de controlat. De fapt, regionalizarea nu face altceva decât să continue vechea politică a marilor puteri de divizarea a spațiilor pe care dorește să le controleze.

În *Figura nr. 4*, preluăm o hartă publicată de *Monde diplomatique,* cu zonele conflictuale actuale din Europa.

Figura nr. 4 Conflicte și tensiuni în Europa

Sursa hărții: http://www.monde-diplomatique.fr/cartes/regions

CAPITOLUL 2
POLITICA DE DEZVOLTARE REGIONALĂ ÎN ROMÂNIA

În articolul 2 (1) din Legea 315 din 28 iunie 2004, este definită politica de dezvoltare regională de către legea românească, astfel: *„Politica de dezvoltare regională reprezintă ansamblul politicilor elaborate de Guvern, prin organele administrației publice centrale, de autoritățile administrației publice locale şi organismele regionale specializate, cu consultarea partenerilor socioeconomici implicaţi, în scopul asigurării creșterii economice şi dezvoltării sociale echilibrate şi durabile ale unor arii geografice constituite în regiuni de dezvoltare, al îmbunătățirii competitivității internaţionale a României şi al reducerii decalajelor economice şi sociale existente între România şi statele membre ale Uniunii Europene."*

La alineatul (3) al acestui articol, se enunță și principiile care stau la baza politicilor de dezvoltare regională în România: subsidiaritatea, descentralizarea și parteneriatul.

Următorul alineat (4) definește cooperarea transfrontalieră, dar nu ca pe un principiu, ci ce pe o componentă a politicii de dezvoltare regională, care vizează creșterea economică și dezvoltarea socială echilibrată a regiunilor de frontieră.

Articolul 3 identifică obiectivele politicii de dezvoltare regională în România, astfel:

„a) diminuarea dezechilibrelor regionale existente, prin stimularea dezvoltării echilibrate, recuperarea accelerată a întârzierilor în domeniul economic şi social a zonelor mai puţin

dezvoltate, ca urmare a unor condiţii istorice, geografice, economice, sociale, politice, precum şi preîntâmpinarea producerii de noi dezechilibre;

b) corelarea politicilor sectoriale guvernamentale la nivelul regiunilor prin stimularea iniţiativelor şi prin valorificarea resurselor locale şi regionale, în scopul dezvoltării economico-sociale durabile şi al dezvoltării culturale a acestora;

c) stimularea cooperării interregionale, interne şi internaţionale, transfrontaliere, inclusiv în cadrul euroregiunilor, precum şi participarea regiunilor de dezvoltare la structurile şi organizațiile europene care promovează dezvoltarea economico-socială şi instituţională a acestora, în scopul realizării unor proiecte de interes comun, în conformitate cu acordurile internaţionale la care România este parte.”

2.1. Configurări și reconfigurări

Este evident că obiectivele respective sunt generoase și benefice, dar ele nu par a fi subordonate politicii europene a regiunilor, ci, mai degrabă, complementare acesteia. Este greu de înțeles de ce teritoriul României trebuie refragmentat în opt regiuni, când el este deja împărțit administrativ în 41 de județe. Mai mult, regiunea de Nord-Vest și ce cea Centrală includ, chiar în partea lor centrală, acea parte din nord-vestul Transilvaniei care a fost decupată în 1940, prin Dictatul de la Viena, din teritoriul țării și atribuită Ungariei. Și chiar dacă, astăzi, condițiile sunt cu totul altele, iar Uniunea Europeană vizează integrarea celor 28 de țări într-un concept și nu redistribuirea teritoriilor, rănile istoriei sunt prea mari și prea recente pentru a nu genera temeri și suspiciuni. Mai mult, spre exemplu, obiectivul al doilea prevede nu doar dezvoltarea economică durabilă, ci și dezvoltarea culturală a acestora, ceea

ce poate duce la subminarea unității naționale a statului român, acesta fiind, potrivit Constituției, stat național unitar, unitatea realizându-se în primul rând prin cultură. Multiculturalismul este interesant și se află la baza multor identități de pe planeta Pământ (spre exemplu, India), dar România nu este un stat multicultural, ci un stat cu o cultură străveche, cu sisteme de valori care vin din străfundurile istoriei, de la Daci și Romani, iar acest lucru nu trebuie schimbat de dragul unor concepte care nu fac altceva decât să divizeze unitatea națiunii române și a statului român. Așa se face că, spre exemplu, în DEX, componentele costumului popular românesc – moștenit de la Daci – sunt denumite prin termeni împrumutați de la vecinii noștri, ca și cum, până la sosirea lor în vecinătatea noastră, noi n-am fi existat sau, și mai rău, am fi existat fără să avem cuvinte cu care să ne definim casa, masa, pământul și costumul nostru tradițional, pe care l-am purtat de milenii. De altfel, potrivit studiilor publicate despre limba română, se pare că ea are doar vreo zece cuvinte dacice, vreo 60 la sută provenite din limba latină (dar nu direct, ci prin diferite filiere), apoi slave, maghiare, turcești etc. Astfel, între durabilitatea, unitatea și vechimea incontestabilă a poporului român în spațiul în care s-a născut și modul cum se oglindește această durabilitate în scrierile specialiștilor despre cultura română, există o discrepanță uriașă. Pentru că, în mare parte, cercetătorii români n-au avut în vedere alte surse decât pe cele puse la dispoziție tocmai de cei care n-au făcut altceva decât să distrugă valorile poporului român, nu să le conserve, să le dezvolte sau să le consolideze.

La Articolul 3.1, sunt definite obiectivele de bază ale politicii de cooperare transfrontalieră:

„a) promovarea cooperării între regiunile, comunităţile şi autorităţile situate de o parte şi de alta a frontierelor, în rezolvarea unor probleme comune, prin conceperea şi implementarea unor strategii transfrontaliere şi a unor proiecte

care să contribuie la dezvoltarea comunităţilor respective sub aspectul creşterii nivelului de trai şi al dezvoltării economice;

b) promovarea bunei vecinătăți, a stabilităţii sociale şi progresului economic din regiunile de frontieră, prin finanțarea unor proiecte cu beneficii vizibile pentru regiunile şi comunitățile din aceste regiuni;

c) sprijinirea realizării descentralizării responsabilității, prin promovarea iniţiativelor locale, realizate în cadrul strategiilor locale.Promovarea cooperări între regiunile frontaliere este cât se poate de bine-venită, dar, considerăm noi, ea nu se poate face și nu trebuie să se facă în afara autorității statului. Strategiile transfrontaliere pun în operă politici transfrontaliere, iar acestea sunt elaborate de state, într-un mod unitar și coerent, altfel n-ar fi nicio deosebire esențială între acestea și politicile și strategiile criminalității organizate transfrontaliere, care, se știe, nu țin cont de state, de valori, de istorie, de identități naționale, ci doar de interesele grupurilor care animă acest tip de criminalitate.

Finanțarea unor proiecte comune în zonele transfrontaliere nu se poate face prin eludarea statelor, a vecinătății statale, ci prin modalități care să transforme lina de frontieră dintre state, dintr-o linie care separă și opune – cum a fost de veacuri – în una care identifică, unește și armonizează, așa cum rezultă sau ar trebui să rezulte din marele proiect european de unitate și unificare a celui mai prolific, mai binecuvântat și mai chinuit spațiu al lumii.

Sprijinirea realizării descentralizării responsabilității, în zonele de frontieră, prin eludarea sau nemenționarea suporturilor de integrare și de conexiune culturală, economică și politică europeană, prin nerespectarea națiunilor și a statelor de drept, nu este altceva decât o încurajare a fragmentarismului și separatismului, de tipul celui care menține și astăzi conflictualitatea în spațiul european, mai ales în zonele de falii

strategice generate cândva de marile imperii de odinioară, de la cel roman, la cel otoman, austro-ungar, țarist și sovietic.

Sprijinirea descentralizării – înțeleasă ca încurajare a inițiativelor locale și ca valorificare ingenioasă a potențialului existent în zonele respective – este cât se poate de necesară, dar granița între autonomie locală funcțională și separatism economic, etnico-religios și politic este foarte greu de localizat.

Așa că lupta unor mai mari politicieni și strategi ai Uniunii Europene împotriva națiunilor (pe care le consideră vinovate de generarea celor două războaie mondiale și tuturor relelor europene) s-ar putea să se soldeze, în cele din urmă, cu un haos separatist care va produce o adevărată implozie a spațiului european.

Deja punerea în operă a acestor politici de regionalizare, prin state, prin regiuni și prin tot felul de alte mecanisme a creat nu doar premise pentru amplificarea fenomenului corupției, ci și noi speranțe pentru autoguvernări locale exclusiviste și dictatoriale, separatisme etnice și chiar epurări etnice extrem de dureroase (avem în vedere, ca exemplu, alungarea românilor din județele Covasna și Harghita, restituirea, în Transilvania, a unor proprietăți ale statului român care, în trecut, a plătit serioase despăgubiri proprietarilor de atunci, deposedarea românilor nu doar de pământul strămoșilor lor, ci și de valorile lor spirituale, de resurse și chiar de numele de român. Acceptarea facilă și incultă a Parlamentului ca țiganii din România să-și atribuie numele de rrom a dus, pe de o parte, la afectarea gravă, prin consonanță, a numelui de român, la recrudescența clanurilor și mafiei țigănești, la uzurparea simbolurilor statului de drept (rege al rromilor), la terorizarea populației și devalizarea economiei naționale prin furt, prăduire, emigrație a forței de muncă pregătită și calificată în România și denigrare a simbolurilor românești (drapel, imn, patriotism, valori spirituale).

Or, regionalizarea, în condițiile slăbirii până la distrugere a statului de drept ar putea să însemne, pentru noi, distrugerea României şi a poporului român.

Regiunile de dezvoltare de pe teritoriul României sunt următoarele[6]:

1. *Regiunea de Dezvoltare Nord-Est* - care grupează judeţele Bacău, Botoșani, Iași, Neamț, Suceava şi Vaslui.

Această regiune de dezvoltare a fost creată în 1998. Sediul Agenției pentru Dezvoltare Regională Nord-Est se află în municipiul Piatra Neamț. Regiunea însumează o populație totală de 3.674.367, fiind astfel cea mai populată regiune a țării. Densitatea este de 99,71 locuitori/km², mai ridicată decât media pe țară, de 91,3/km². Populația de sex masculin est de 1.808.390 (49.22%), iar cea de sex feminin de 1.865.977 (50.78%). Populația de etnie română reprezintă 97,9% din total, cea de etnie rromă 1,2%, restul de 0,9% fiind ucraineni și alții. Limba română este vorbită de 98,7% dintre locuitorii regiunii, cea rromani (țigănească) de 0,6%, iar cea ucraineană 0,3%. Regiunea este slab dezvoltată din punct de vedere economic, PIB-ul pe cap de locuitor fiind doar de 6.900 de euro, cel mai scăzut din țară, România însăși fiind pe penultimul loc în Uniunea Europeană la acest indicator.

2. *Regiunea de Dezvoltare Sud-Est* - care grupează judeţele Brăila, Buzău, Constanța, Galaţi, Vrancea şi Tulcea.

Regiunea Sud-Est are o suprafață de 35.762 km², reprezentând 15% din suprafața totală a ţării. Ea este a doua ca mărime din cele opt regiuni de dezvoltare ale României. Cuprinde aproape toate formele de relief: lunca Dunării, câmpia Bărăganului, podişul Dobrogei cu Munţii Măcinului, iar partea de nord-vest a regiunii cuprinde o parte a Carpaţilor

[6] Sursa: http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/53040#

şi Subcarpaţilor de Curbură. Este străbătută de fluviul Dunărea, cuprinde Delta Dunării, iar la Est dispune de litoralul românesc al Mării Negre. Centrul administrativ al Regiunii de Dezvoltare Sud-Est este municipiul Brăila.

În 2004, Regiunea avea o populaţie de 2.850.318 locuitori, reprezentând 13,1 % din populația ţării; densitatea de 79,7 locuitori/km^2, sub media pe ţară (90,91 loc/km^2), cea mai mare densitate a populaţiei fiind în județul Galaţi (139,5 loc/kmp), dominat de centrul industrial şi comercial cu același nume, iar cea mai mică, în județul Tulcea (29,9 loc/km^2). În orașe, se află 55,5% din populație, în scădere. Industrializarea forțată de după război a condus la concentrarea populaţiei în orașele Galați, Brăila şi Constanţa.

Regiunea este alcătuită din 33 de oraşe (11 fiind municipii) şi 1.455 de sate (organizate în 339 de comune). Cel mai mare oraş al regiunii este Constanţa (309.965 locuitori), urmat de Galaţi şi Brăila (peste 200.000 de locuitori), Buzău, şi Focşani (peste 100.000 de locuitori).

PIB-ul pe cap de locuitor este de 8.900 euro.

3. *Regiunea de Dezvoltare Sud-Muntenia* - care grupează județele Argeș, Călărași, Dâmbovița, Giurgiu, Ialomița, Prahova şi Teleorman.

Această regiune are un relief foarte variat, dispus în scări, zonele din nord atingând altitudini de 2.500 m. Structura reliefului este proporționată astfel: 70,7% câmpie, 19,8% deal şi 9,5% munte.

Cel mai important curs de apă al regiunii este fluviul Dunărea. Alte cursuri importante de apă fiind: Oltul, Argeșul, Dâmbovița şi Ialomița. Rețeaua hidrografică este bogată şi în lacuri, cele mai semnificative fiind: Vidraru, salba de lacuri Mostiştea şi lacul Văcăreşti.

Economia regiunii de Sud este în permanentă creştere din 1996, cele mai industrializate două județe ale regiunii fiind:

Argeş şi Prahova. În producția de utilaj petrolier şi chimic, de frigidere, a lămpilor electrice cu incandescență şi în producția de automobile, regiunea deține suprematia națională. PIB-ul pe cap de locuitor este de 9.500 euro.

4. *Regiunea de Dezvoltare Sud-Vest Oltenia* - care grupează judeţele Dolj, Gorj, Mehedinti, Olt şi Vâlcea.

Regiunea este alcătuită în proporție de 82,4% din regiunea istorică Oltenia. Are o suprafață de 29.212 km^2, adică 12,25% din totalul României. Are o populaţie de 2.330.792 locuitori cu o densitate de 79,8 locuitori/km^2. Potrivit recensământului din 2002, alţi 1.857.013 locuitori ai României (cu predilecție din orașele: Bucureşti şi Timișoara) au locul nașterii în Regiunea de dezvoltare Sud-Vest Oltenia.

Din punct de vedere administrativ, cele cinci județe cuprind 40 oraşe, din care 11 municipii, 408 comune şi 2.066 sate. PIB-ul pe cap de locuitor este de 8.400 euro

5. *Regiunea de Dezvoltare Vest* - care grupează județele Arad, Caraș-Severin, Hunedoara şi Timiș.

Această regiune s-a constituit la data de 28 octombrie 1998. Este situată la confluenţa unor importante drumuri europene, unde civilizaţia vestului interacţionează cu cea estică, generând o interesantă zonă de confluență culturală. Regiunea Vest din România se învecinează cu Ungaria şi Serbia și face parte din Euroregiunea Dunăre-Criş-Mureş-Tisa (DCMT), care implică cele patru județe ale Regiunii Vest, patru comitate din Ungaria şi regiunea autonomă Voivodina din Serbia. Euroregiunea a fost înființată în 1997, pe baza unui protocol de colaborare semnat de către reprezentanții autorităților locale din cadrul regiunilor componente. Protocolul semnat s-a dovedit un suport puternic pentru apariţia primelor instituţii frontaliere şi dezvoltarea unor relaţii cât mai

intense între administrațiile aflate de-o parte şi de alta a granițelor.

Pentru această regiune funcţionează *Agenția pentru Dezvoltare Regională Vest*, ale cărei obiective sunt următoarele: gestionarea fondurilor de dezvoltare alocate de către Uniunea Europeană Regiunii Vest, programarea strategică a dezvoltării economice şi sociale a regiunii în parteneriat cu actorii locali, promovarea cooperării şi transferului de informaţii şi competenţe dintre mediul de afaceri, cel ştiinţific şi cel tehnologic pentru dezvoltarea regiunii, coordonarea realizării parteneriatelor inter-regionale, intra-regionale şi a relaţiilor internaţionale ale agenţiei, promovarea Regiunii Vest pe plan naţional şi internaţional si realizarea unor proiecte cu impact major în dezvoltarea regiunii.

PIB-ul pe cap de locuitor este de 12.100 euro, al doilea după cel din Regiunea București-Ilfov.

6. *Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest* - care grupează judeţele Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Sălaj, Satu Mare şi Maramureș.

Regiunea de Nord-Vest (Transilvania de Nord) are o suprafață de 34.159 km2, reprezentând 14,32 % din totalul teritoriului României, și o populație de 2.744.914 locuitori. Regiunea cuprinde 42 de orașe, din care 15 sunt municipii, 398 comune și 1.823 de sate. Are o poziție geografică strategică, fiind situată în una dintre zonele extrem de dureroase, în trecut, pentru populația românească de aici, întrucât o parte din suprafața ei și din cea a Regiunii de Centru a fost inclusă în 1940, în Dictatul de la Viena, prin care s-a răpit României centrul și nord-vestul Transilvaniei și date Ungariei horthiste. Aceste lucruri nu se uită. Regiunea este una dintre cele mai pitorești din Romania, iar patrimoniul cultural-popular al acesteia este unul dintre cele mai bogate din Europa. Transilvania de Nord a devenit, de-a lungul timpurilor, una de tip cosmopolit, întrucât, alături de romani trăiesc mai mult de jumătate (52,8%) din numărul total al locuitorilor de etnie maghiară din Romania.

PIB-ul pe cap de locuitor este de 10.100 de euro, al patrulea din toate cele 8 regiuni de dezvoltare din România.

7. *Regiunea de Dezvoltare Centru* - care grupează judeţele Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș şi Sibiu.

Această regiune are o suprafață totală de 34.100 km^2 (14,31% din teritoriul Romaniei). Este o zonă cu forme de relief specifice podișului şi cu numeroase văi direcționate est-vest. Regiunea deține însemnate rezerve de gaz metan, minereuri auro-argentifere şi colorate, nemetalifere, sare, izvoare minerale şi terapeutice, iar peste o treime din suprafața sa este ocupată de păduri, în pare parte defrișate printr-o atitudine criminală de distrugere a mediului și îmbogățire intempestivă a unor oportuniști și a unor persoane de proastă calitate. Se mai află aici resurse hidrografice şi o reţea de transport dezvoltată. Regiunea este caracterizată de o rată redusă a natalității şi de un proces de îmbătrânire demografică.

Cu o populație de 2.530.486 locuitori, în regiune se concentrează 11,7% din resursele umane ale României. Media regională de 74,2 loc/ km^2 este inferioară celei naționale, cea mai mare densitate a populației fiind in județul Brașov (111,4 loc/ km^2), iar sub media regională se află județele Alba (60,7 loc/ km^2), Covasna (60,3 loc/ km^2), Harghita (49,2 loc/ km^2). Dacă, inițial, motorul activității economice l-a reprezentat mineritul (aur, argint, cărbune şi sare), acum cele mai însemnate ramuri sunt prelucrarea metalelor, chimia, toate ramurile industriei ușoare şi alimentare. Agricultura este bine dezvoltată, cu specializare în cultura plantelor industriale, cultura cartofului, zootehnie, iar viticultura de calitate are o răspândire deosebită.

Dezvoltarea activităților de producție a fost favorizată de o poziție favorabilă schimburilor de mărfuri. În jur de 59,9% din populație se concentrează în mediul urban, adică în cele 57 de orașe ale regiunii. Un grad ridicat de urbanizare dețin

orașele Brașov (74,7%) și Sibiu (67,6%), în timp ce Harghita are o populație predominat rurală (55,9%).

8. *Regiunea de Dezvoltare Bucureşti-Ilfov* - care grupează municipiul Bucureşti şi judeţul Ilfov.

Suprafața regiunii este de este de 1.821 km^2, din care 13,1% reprezintă teritoriul administrativ al Municipiului Bucureşti si 86,9% al județului Ilfov. Populația regiunii era de 2.208.368 locuitori în anul 2005. Municipiul Bucureşti, cel mai mare oraș din țară, are o populație de 1.924.959 locuitori, reprezentând circa 87% populația regiunii, peste 16% din populația urbană a țării, respectiv circa 9% din populația totală a României, cu 8.100 locuitori/km^2. Restul populației aparține județului Ilfov și este de 283.409 locuitori. Rețeaua de localități a Regiunii Bucureşti-Ilfov este constituită din 9 orașe, 32 comune și 91 sate.

Zona este dezvoltată din punct de vedere economic. PIB-ul pe cap de locuitor este de 26.100 de euro, cel mai mare din țară. Împărțirea țării în astfel de regiuni este greu de explicat. România este o țară care, după ce a fost destrămată Dacia, s-a regăsit cu greu într-o dimensiune care să conteze în distribuirea puterii și a bunăstării. În toată perioada antichității târzii și Evului Mediu, România a fost partajată pe entități și identități în general controlate de imperii și de marile puteri ale acelor vremuri, sau aflate în zone de siguranță strategică ale acestora, iar imperiile nu aveau nici un interes să le lase sau să le încurajeze să se reunească pe teritoriul vechii Dacii. Și totuși, românii au continuat să trăiască, chiar și așa – separați, divizați și umiliți –, pe teritoriul strămoșilor, fără ca presiunile care veneau din toate părțile să-i poată distruge definitiv. De aceea, noua împărțire a teritoriului în regiuni de dezvoltare, care seamănă destul de mult cu regiunile din vremurile anilor `50, ridică destule semne de întrebare și foarte multe îngrijorări geopolitice, mai ales că autoritățile române par să nu perceapă

defel aceste amenințări. Această împărțire a împărțirii – administrație europeană peste administrația națională – nu este de natură să genereze încredere, mai ales că unele dintre structurile românești însărcinate cu dezvoltarea regiunilor – ne referim îndeosebi la Ministerul dezvoltării regionale – nu numai că au dezamăgit, dar se pare că au și păgubit nepermis țara. Oricum, în timp ce Comitetele și Agențiile de dezvoltare regională nu mai pridideșc cu politicile, strategiile și proiectele, milioane de români au părăsit țara în căutarea unui loc de muncă, finanțele românești au dispărut, iar economia s-a prăbușit, țara situându-se pe penultimul loc în Uniunea Europeană la toate capitolele importante ale vieții economico-sociale, populația a scăzut, iar parte din cea care mai există muncește, cu ziua, cu luna sau cu anii, pe alte meridiane.

Figura nr. 5 Harta regiunilor de dezvoltare din România, cu PIB-ul pe cap de locuitor[7]

---

[7] Sursa hărții: https://www.google.ro/search?q=harta+euroregiuni+sarace+romania.jpg&start=10&sa =N&biw=1536&bih=783&tbm=isch&imgil=ulOknkV9vj_kjM%253A%253BH9bM6jBb8twQuM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.romania-actualitati.ro%25252Fromanii_si_bulgarii_saracii_europei-39034&source=iu&pf=m&fir=ulOknkV9vj_kjM%253A%252CH9bM6jBb

La Articolul 6 (1) se arată că „Regiunile de dezvoltare sunt zone care cuprind teritoriile județelor în cauză, respectiv ale municipiului Bucureşti, constituite în baza unor convenții încheiate între reprezentanții consiliilor județene şi, după caz, ai Consiliului General al Municipiului Bucureşti, şi funcţionează în baza prevederilor prezentei legi."

La alineatul (2), se artă că regiunile respective „constituie cadrul de elaborare, implementare și evaluare a politicilor de dezvoltare regională, precum şi de culegere a datelor statistice specifice, în conformitate cu reglementările europene emise de EUROSTAT pentru nivelul al doilea de clasificare teritoriala NUTS 2, existent în Uniunea Europeană." *Dar ce responsabilitate au ele față de România și România față de ele? Guvernul Român și celelalte componente democratice din conducerea țării (Parlament, Administrație Prezidențială, Justiție) nu sunt capabile să asigure coerență, funcționalitate și dezvoltare județelor care compun România? De ce era nevoie de încă un eșalon sau, mă rog, de încă o structură și – corespunzător – de un minister al dezvoltării regionale, care, se știe, au generat extrem de multe probleme, inclusiv penale? Regiunile de dezvoltare au alte politici decât cele ale guvernului? Sau ele sunt paralele cu cele ale guvernului?* Greu de spus.

Din analiza prevederilor Legii 315 și a unor programe și proiecte, rezultă că astfel de regiuni par a fi un fel de „eșalon

---

8twQuM%252C_&usg=__OD7aUbO-iFT5TC8dPFfF7UbgdNo%3D&ved=0CDwQyjc4Cg&ei=5AYLVcCSLIndUcPFg_AP#imgrc=ulOknkV9vj_kjM%253A%3BH9bM6jBb8twQuM%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.romania-actualitati.ro%252Ffiles%252Fharta-euroregiuni-sarace-romania.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.romania-actualitati.ro%252Fromanii_si_bulgarii_saracii_europei-39034%3B605%3B427

operațional” de tipul celui care realizează, ca în arta militară, un fel de condiții-cadru, flexibile și operaționale, de structuri și funcțiuni pentru a pune în operă, cu finanțări de la buget, din fonduri europene sau din alte surse, politici și strategii de dezvoltare bine coordonate, orientate pe optimizarea proceselor de armonizare a dezvoltării durabile.

Structura pare a fi, mai degrabă, o modalitate de a umple un loc gol între decizia politică și strategică și acțiunea tactică, cea care se realizează la nivelul județelor, municipiilor și localităților. Nivelul operațional este absolut necesar în orice operație de anvergură, dar cu condiția ca el să nu fie nici de umplutură, nici de tranzit și cu atât mai puțin de supracoordonare sau de coordonare a coordonării.

S-ar putea ca un astfel de „eșalon” să complice lucrurile, să birocratizeze și mai mult procesele, să micșoreze flexibilitatea și operativitatea punerii în aplicare a politicilor guvernamentale, care, se știe, se realizează și așa destul de greu, întrucât intervin foarte multe presiuni și perturbații dificil de prevăzut și de contracarat, iar fantasmele istoriei, faliile strategice de odinioară (perpetuate și azi), birocrația, corupția și toate celelalte presiuni (care sunt foarte mari atunci când vine vorba de programe, proiecte și fonduri) pot complica ciclul și induce nedeterminări extrem de periculoase. Să nu uităm că, în general, din aceste structuri fac parte cam aceiași oameni care au responsabilități și competențe naționale, județene sau locale, regiunile nefăcând altceva decât să le amplifice, iar agențiile regionale lucrează, de fapt, tot cu Trezoreriile și cu funcționari publici.

Consiliul Național pentru Dezvoltare Regională, (Articolul 11 (1)) este o structură națională de tip partenerial, care are un rol decizional în elaborare și implementarea obiectivelor politicii de dezvoltare regională. Președintele Consiliului Național pentru dezvoltare regională este…

conducătorul instituției naționale cu atribuții în domeniul dezvoltării regionale.[8]

În componența acestui Consiliu intră președinții și vicepreședinții Consiliilor pentru dezvoltare regională și, la paritate, reprezentanți ai Guvernului, desemnați prin hotărâre de Guvern.

În Capitolul III sunt definite și reglementate structurile teritoriale pentru dezvoltare regională. În general, acestea nu au personalitate juridică și funcționează pe principii parteneriale.

Consiliul pentru dezvoltare regională (Articolul 7 (1)) este un organism regional deliberativ, constituit la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare. El coordonează activitățile de elaborare și monitorizare stabilite prin politicile de dezvoltare regională. Este alcătuit din președinții consiliilor județene, care fac parte din regiune, și din câte un reprezentant al fiecărei categorii de consilii locale municipale, orășenești și comunale din fiecare județ al regiunii. În cazul Regiunii de dezvoltare București-Ilfov, acest consiliu este alcătuit din președintele Consiliului Județean Ilfov, primarul general al Capitalei, din câte un reprezentant al fiecărui consiliu de sector și din reprezentanți ai consiliilor locale ale Județului Ilfov.

Agenția pentru dezvoltare regională funcţionează la nivelul fiecărui județ, fiind un organism neguvernamental, nonprofit, de utilitate publică, cu personalitate juridică. Agențiile care au județe de frontieră se pot asocia formând birouri regionale pentru cooperare transfrontalieră. Directorul Agenției este numit prin concurs de către Consiliul pentru dezvoltare regională.

Biroul Agenției pentru dezvoltare regională funcționează în toate județele regiunii, mai puțin în cel în care funcționează Agenția.

[8] *Ibidem*

Unitatea de audit intern funcționează în cadrul fiecărei Agenții pentru dezvoltare regională.

Agenția pentru dezvoltare regională este cea care elaborează și propune Consiliului pentru dezvoltare regională *strategia, planul și programele de dezvoltare regională*, precum și *planurile de gestionare a fondurilor* (Articolul 9 a).

În Articolul 10 (1), se arată că „programele de dezvoltare regională şi cheltuielile de funcționare a agențiilor pentru dezvoltare regională se finanțează din Fondul pentru dezvoltare regională, care se constituie din:

a) alocări de la Fondul naţional pentru dezvoltare regională;

b) contribuții din bugetele proprii ale județelor sau al municipiului Bucureşti, după caz, în limita sumelor aprobate cu aceasta destinație prin bugetele respective;

c) surse financiare atrase din sectorul privat, de la bănci, investitori străini, Uniunea Europeană şi de la alte organizaţii internaţionale."[9]Agențiile derulează operațiunile financiare necesare derulării programelor sau proiectelor prin unitățile teritoriale ale Trezoreriei Statului. Este foarte posibil ca o astfel de structură să complice inutil și chiar periculos funcționarea statului, prin fel de fel de programe, proiecte și activități finanțate de la buget sau din fonduri europene, întrucât cam aceleași persoane fac cam aceleași lucruri, iar timpul pentru exercitarea noilor atribuții nu vine din altă parte, ci se decupează din cel al funcției de bază.

Desigur, unitatea de bază a politicilor și strategiilor dezvoltării regionale o constituie *Agenția de dezvoltare regională*. De aceea, ea și are personalitate juridică. Singura justificare a acestui sistem destul de sofisticat ar fi aceea a aducerii de fonduri europene în folosul dezvoltării armonioase

---

[9] *Ibidem*.

a tuturor regiunilor, dar acest lucru îl fac și structurile efective ale Administrației de stat.

În *Anexa nr. 2*, se prezintă competențele și atribuțiile Agenției de dezvoltare regională

În conformitate cu articolul 3 alineatul (3) din Constituție, teritoriul România este împărțit în comune, orașe (municipii) și județe. Fiecare dintre aceste diviziuni este condusă de o structură tradițională, bine definită (Consiliu Județean, Comunal, Orășenesc, Municipal, Primărie), cu atribuții foarte precise, funcționând atât pe principiul unității statului de drept, cât și pe cel al libertății de inițiativă și autonomiei administrative a organelor locale.

Aceste principii sunt coerente și complementare. Ele nu încalcă suveranitatea statului, chiar dacă, azi, suveranitatea trebuie înțeleasă în contextul interdependenței, iar statele nu îngrădesc libertatea autorităților locale, decât în limitele a ceea ce se cheamă necesitate înțeleasă, în sensul că o astfel de libertate nu presupune și negarea statului de drept sau uneltirea împotriva acestuia, separatism, război, gherilă etc.

2.2. Caracteristici ale regiunilor de dezvoltare de pe teritoriul României

Conexarea structurilor generate de politica europeană de dezvoltare regională cu cele ale administrației de stat nu este tocmai în regulă, întrucât, pe de o parte, amplifică și complică atribuțiile lor și, pe de altă parte, creează fluxuri de labirint, greu de controlat și de optimizat, dar de aici nu rezultă că politicile europene de dezvoltare armonioasă a regiunilor nu trebuie aplicate, ci, doar faptul că punerea lor în operă poate avea și efecte greu de controlat, defavorabile statelor de drept.

Este greu de înțeles criteriul după care au fost stabilite regiunile de dezvoltare pe teritoriul României. Opinia noastră

este că astfel de regiuni n-ar trebui să existe, sau, dacă actuala împărțire administrativă a țării nu se consideră a fi cea mai potrivită, din perspectivă națională și europeană, atunci erau necesare măsuri care să o corecteze, ținându-se seama de realități, de resurse, de tradiții și de necesitatea menținerii unității teritoriale a spațiului românesc. Presiunile etnice exercitate de Imperiul Habsburgic și de urmașul său Austro-Ungar în Transilvania, în secolele trecute, maghiarizarea forțată sau oportunistă a populației românești din Transilvania, tratarea românilor ca populație săracă, de mâna a doua, au generat, în mileniul trecut, o realitate discriminatorie, greu de reparat în mai puțin de un secol, de la reunificarea teritoriului României, pe pământul vechii Dacii. Epurările etnice din Harghita și Covasna efectuate de cercurile maghiare inclusiv în anii care au urmat după 1990 au generat – cel puțin în cele două județe (Harghita și Covasna) și într-o parte a județului Mureș – situații foarte complicate, duse la extrem. Unii dintre liderii maghiarilor din aceste zone au întreprins numeroase acțiuni de impunere a autonomiei teritoriale pe criterii etnice, creând chiar un *fait accompli*, iar agresarea populației românești din aceste județe și ațâțarea la ură și dezbinare se continuă și azi. Unii dintre liderii maghiarimii au reclamat la autoritățile UE și la alte organisme lipsa de drepturi pentru maghiarii din România, au solicitat sprijin pentru separarea acestui teritoriu din centru țării de restul României, au creat fel de fel de presiuni pentru alungarea populației românești din aceste județe, fără ca autoritățile române să miște un deget pentru oprirea acestor ticăloșii și repunerea în funcțiune a statului de drept și în aceste județe. Nicăieri în Europa nu există o legislație mai permisivă, mai tolerantă și mai consistentă în ceea ce privește nediscriminarea și acordarea de drepturi egale tuturor cetățenilor, mai ales pentru minorități. Mai mult, în ceea ce privește politica statului român față de minorități, se poate chiar spune că acesta aplică o discriminare pozitivă, în favoarea

acestora. Toate guvernările de după 1990, de cele mai multe ori în scopuri electorale, s-au compromis în a accepta și chiar în a elabora măsuri anticonstituționale și antiromânești, fie pentru a câștiga câteva voturi din aceste județe, fie pentru a nu primi reproșuri din partea Uniunii Europene și a unora dintre marile puteri. Desigur, au fost și situații când Bruxelles-ul a înțeles perfect realitățile din România și nu a dat curs presiunilor uriașe exercitate de cercurile extremiste ale maghiarimii pentru distrugerea statului român. Uniunea Europeană nu încurajează așa ceva, dar nici nu descurajează în măsură suficientă asemenea tendințe care nu se manifestă numai în România.

Ei, bine, teama românilor constă tocmai în suspectarea autorităților românești de nepatriotism și de incapacitatea de a lua măsuri pentru dezvoltarea armonioasă a întregului teritoriu, de a descuraja extremismele, de a apăra patrimoniul și de a folosi în mod corespunzător resursele. Uneori, preocupate prea mult de menținerea cu orice preț a puterii politice, autoritățile române democratic alese aleg calea aparent cea mai avantajoasă pentru ele – laisser-faire –, adică aceea de a nu face nimic în această privință, iar efectele sunt cât se poate de grave: depopularea țării, înstrăinarea patrimoniului și a resurselor, distrugerea sau aservirea economiei și, în final, situarea pe penultimul loc în Uniunea Europeană la mai toate capitolele care țin de dezvoltare economică și socială, de învățământ, de nivel de trai, de folosire a resurselor etc.

Desigur, în analiza caracteristicilor regiunilor de dezvoltare din România (sintagmă nefericită, întrucât întregul teritoriu trebuie să se dezvolte armonios și nu doar regiunile, chiar dacă regiunile acoperă efectiv întregul teritoriu!), trebuie să avem în vedere dinamica și comportamentul mecanismelor macroeconomice la scară națională și regională, întrucât ele au o foarte mare importanţă în managementul economic. Acest tip de management – esența proceselor de dezvoltare economică și

socială – trebuie să țină seama de o mulțime întreagă de probleme regionale și naționale care se referă la:

- condiționările naționale și regionale ale gradului de ocupare a forţei de muncă și ale dinamicii acestuia;
- dinamica elementelor constitutive ale nivelului de trai și factorii care le configurează și le determină;
- specificul managementului diferențelor în plan național și zonal;
- cauzele, condițiile și efectele migrației la nivel național, interregional și regional;
- dinamica relațiilor economice, sociale, etnice, religioase etc.;
- nivelul de conflictualitate și sursele acesteia etc.

Trebuie specificat că, în România, ca și în alte țări europene cu un trecut zbuciumat, modul de analiză și interpretare a acestor probleme nu este linear și strict determinist, ci foarte puternic condiționat. Ceea ce poate fi valabil, spre exemplu, pentru analiza managementului regiunilor din Germania sau din Franța etc., este posibil să nu fie valabil și pentru analiza regiunilor din România. Diferențele dintre națiuni și regiuni sunt încă mari, iar condiționările europene actuale pot avea efecte dintre cele mai complicate. Spre exemplu, deschiderea mai accentuată a economiilor regionale decât a celor naţionale, întrucât, bunăoară, comerţul regional şi interregional este scutit de taxe și toate regiunile ţării utilizează aceeaşi monedă, ar putea pune în inferioritate și desuetitudine partajarea județeană, iar acest lucru ar încuraja tendințele separatiste ale unor comunități care nu agreează apartenența la comunitatea română și, evident, la statul român (ne referim îndeosebi la extremiștii maghiari, dar nu numai).

Politicile dezvoltării regionale generează un efect de mai mare mobilitate a forței de muncă și capitalului între regiuni decât între țări, ceea ce poate duce la subminarea consistentă, din punct de vedere economic și mai ales financiar,

a statelor de drept. Acest lucru poate duce, pe de o parte, la diminuarea rolului statului – concurat și subminat de rețelele financiare și economice transnaționale și antinaționale – și, pe de altă parte, la complicarea managementul interregional, toate diviziunile actuale – unele administrative, altele impuse de politica de regionalizare – intrând în competiție și subminându-se reciproc. În acest caz, politica de regionalizare poate deveni au adevărat butoi cu pulbere european.

Gradul ridicat de interdependență între regiunile din cadrul granițelor unui stat și euroregiunile transfrontaliere (de exemplu euroregiunea DCMT) ar putea genera un conflict cu statele care le gerează, dar și cu regiunile interioare.

De remarcat că, în ceea ce privește România, șase din cele opt regiuni sunt frontaliere. Regiunile frontaliere, care concentrează, în cazul României, cea mai mare parte a teritoriului permit construcții separate, pe frontieră, între regiunile situate de o parte și de alta a frontierei, cu efect de subminare a statelor din care fac parte aceste regiuni și de asamblare interregională non-statală și chiar contra-statală. Este foarte posibil ca arhitecții construcției sistemului european al regiunilor de dezvoltare să fi urmărit premeditat un astfel de efect, tocmai pentru a slăbi și chiar pentru a elimina una dintre sursele conflictelor și războaielor europene – statele naționale – , dar acest lucru nu garantează închegarea și consolidarea geopolitică a spațiului european, ci, dimpotrivă, crearea unor noi surse de conflict, mult mai complicate, datorită faptului că, în loc de 28 de state care-și dispută armonia, vom avea 323 de regiuni care, nolens, volens, distrugând orice frontiere, vor construi un nou haos european, în care și prin care tot felul de identități – teritoriale, etnice, culturale, economice, politice etc. – își vor dori, probabil, suveranitatea, independența, prosperitatea, securitatea și unicitatea. Desigur, proiectul european al euroregiunilor nu-și propune așa ceva, dar analiza nu poate eluda și o astfel de eventualitate, care ni se pare a fi nu

doar posibilă, ci și realistă. Destrămarea sângeroasă a Iugoslaviei, actuala situație din Ucraina și de prin alte zone conflictuale ale Europei sunt dovezi că o astfel de evoluție este posibilă.

Statul român, statul maghiar și statul sârb au găsit de cuviință să configureze, la granița dintre ele, din regiunile frontaliere, o euroregiune: *Euroregiunea DCMT* sau DKMT (română *Dunăre-Criş-Mureş-Tisa*, maghiară *Duna-Körös-Maros-Tisza*, sârbă: *Dunav-Kriš-Moriš-Tisa* sau *Дунав-Криш-Мориш-Тиса*). Este vorba de o regiune europeană de colaborare transfrontalieră, înfiinţată în 1997, între România, Ungaria si Serbia. În componenţa ei intră:

- judeţele Arad, Caraş-Severin, Hunedoara și Timiş din România;
- comitatele Bács-Kiskun, Békés, Csongrád, Jász-Nagykun-Szolnok din Ungaria;
- provincia autonomă Voivodina din Serbia.

Toate acestea au făcut parte, cândva, din Imperiul Austro-Ungar. Desigur, nu trebuie să ne întoarcem tot timpul la trecut. Ar fi posibil ca o bună colaborare dintre aceste regiuni frontaliere să fie benefică pentru toată lumea. Mai mult, aceste regiuni sunt adesea date exemplu pentru multiculturalismul lor, pentru modul în care oamenii se înțeleg și conviețuiesc, dar și pentru faptul că revoluția română din 1989 a pornit din aceste locuri. La Timișoara, episcopul Laszlo Tokes a generat acel prim pas care a scos lumea în stradă și tot prin această zonă, cum deja se știe, s-au infiltrat și acele grupuri care au generat, după unele opinii, suporturile de explozii care au urmat.

Nu știm dacă astfel de restructurări ale structurărilor vor duce sau nu la prosperitate, libertate și securitate – așa cum își dorește Uniunea –, dar știm că astfel de politici, puse masiv în aplicare, pot genera noi instabilități și conflicte, dacă nu se au în vedere toate evoluțiile posibile. Deocamdată, nicăieri în

lume nu s-a mai întâmplat așa ceva, iar acolo unde s-a încercat a ieșit un dezastru.

Coerența, la nivelul unui stat, ca și la cel al Uniunii Europene, trebuie să fie asigurată prin funcționarea optimă a instituțiilor, evitarea paralelismelor și suprapunerilor, a conflictelor majore de interese, a complicării reporturilor dintre elementele de sistem și de proces.

CONCLUZII

1. Prin politica europeană de dezvoltare regională (PEDR), se urmărește asigurarea unei dezvoltări economice echilibrate a tuturor regiunilor europene, îndeosebi a celor sărace și cu probleme, dar fără să afecteze dezvoltarea celorlalte, care sunt mai avansate. Principiul de bază al acestei politici este cel al solidarității europene. Această politică, pe de o parte, urmărește să dea un impuls regiunilor mai slab dezvoltate, prin angajarea concomitentă a statelor (regiunile sunt pe teritoriile statelor) și a regiunilor efective, care includ structurile administrative teritoriale ale statelor. Regiunile de dezvoltare de la frontieră dezvoltă politici și strategii de cooperare și conlucrare cu regiunile de dincolo de frontieră, contribuind, prin aceasta, precum și cu ajutorul fondurilor statelor respective și cu cel al alocărilor europene, la transformarea frontierelor din linii care separă și, adesea, opun (precum în istorie), în linii care identifică, asamblează și unesc. Acest lucru se așteaptă să ducă în mod automat la creşterea puterii economice şi sociale a statelor din care fac parte aceste regiuni, a Uniunii Europene, ca entitate, făcând posibilă o integrare europeană susținută, coerentă, consistentă și durabilă.

2. PEDR, care vizează toate cele 323 de regiuni în câte a fost partajat teritoriul Uniunii Europene, creează, prin aceste noi componente – configurate ca identități de identități în cadrul statelor și al teritoriului Uniunii, dar care nu au personalitate juridică, ci doar rol coeziv și de solidaritate, susținut de alocări de fonduri și de investiții corespunzătoare –, un nou suport intermediar, mai exact, noi piloni pentru o construcție care, iată, se dorește a fi și altceva decât o simplă

aglutinare de state. Această nouă construcție este asemănătoare cu acele trepte cu combustibil ale unei rachete cosmice care o ajută să iasă rapid din gravitația Terrei și să ajungă într-un spațiu care să-i permită o altfel de propulsare. Prin politica regiunilor, Uniunea Europeană dorește să iasă din fantasmele istoriei și să-și creeze o nouă identitate, cea specifică epocii globalizării, în care puterea constă în integralitate, cunoaștere și coeziune. Evident, în această etapă, statele nu sunt pur și simplu aruncate la gunoi (așa ceva nu poate fi posibil într-un sistem mondial bazat pe state), ci folosite la maximum în aplicarea PEDR și în managementul efectelor acesteia, chiar dacă efectul este slăbirea semnificativă a acestora. Este însă foarte greu de presupus că, prin posibila scoatere a statelor din configurația politică și civilizațională a continentului, Uniunea, care nici măcar nu acoperă întregul continent, va deveni o identitate cu personalitate civilizațională, în care Franța, Germania, Marea Britanie, România etc. adică toate cele 28 de state care o compun dispar sau în care aceste identități de bază ale civilizației lumii se vor topi rapid și necondiționat.

3. De aceea, cel puțin în această etapă a conexiunilor după necesități, interese și sisteme de valori, PEDR găsește un suport substanțial în politicile de dezvoltare durabile ale statelor, dar și în receptivitatea specială a administrațiilor locale care doresc descentralizarea (unele, pentru a-și folosi mai bine fondurile și resursele, altele pentru a se despărți cât mai repede posibil de statele din care fac parte). Se așteaptă ca, în timp util, prin punerea în aplicare a acestei politici, conflictualitatea unora dintre zone să se diminueze și să crească semnificativ gradul de încredere reciprocă și mai ales în politicile și obiectivele Uniunii.

4. Există însă și o perspectivă care generează neîncredere în efectele imediate și pe termen lung le PEDR, întrucât, în actuala conjunctură internațională, marile puteri și marile identități se luptă pentru putere, influență și resurse, marile

grupări civilizaționale – între care și ce islamică –, își construiesc, pe suporturile unor uriașe sisteme de valori ancestrale, obiective strategice pe termen lung, care se opun categoric proiectelor de tip european. Imigrarea masivă pe teritoriul UE a populațiilor islamice, a populațiilor din fostele colonii europene, a populațiilor sărace din Asia și chiar migrația internă europeană îngreunează substanțial proiectul integrării europene prin regiuni. De asemenea, acest proiect poate duce, în anumite condiții, la crearea unei opoziții și chiar a unui conflict – regiuni-națiuni –, ceea ce ar duce la generarea unui haos pe termen lung în dinamica dezvoltării europene.

5. Impactul PEDR asupra securităţii şi apărării naţionale poate fi unul direct și benefic, prin efortul de dezvoltare durabilă, de armonizare și de coerență, prin crearea suportului economic şi financiar necesar arhitecturii potenţialului de securitate şi apărare, dar şi unul negativ, generat de convergența acestui tip de politici cu politica europeană de vecinătate (PEV) și cu celelalte politici europene. Criza ucraineană dovedește că tendințele fragmentare și identitare în vecinătatea apropriată și, mai ales, modul cum percepe Rusia politice europene de vecinătate, dar și pe cele de coeziune internă a Uniunii Europene, pot îngreuna acest proces și chiar încuraja noi posibile provocări, pericole și amenințări. Efectele secundare sau colaterale ale PEDR se cer foarte bine analizate. Într-o lume a confruntărilor asimetrice, în care proliferează crima organizată, traficul, migraţia şi terorismul, războiul economic și varianta sa operațională acută, directă și violentă – războiul hibrid –, unele cercuri vor căuta să folosească la maximum oportunitățile şi vulnerabilităţile favorizate, încura-jate sau chiar generate de PEDR pentru scopuri greu de identificat, pentru realizarea unor obiective antieuropene, de fragmentare a unora dintre state și de creare a unor situaţii confuze care să permită dezvoltări periculoase.

6. România se află pe penultimul loc în Uniunea Europeană, pe ansamblu, dar și la majoritatea capitolelor care țin de dezvoltare economică și socială, educație, sănătate și alte domenii de activitate. PEDR ar trebui să aibă efecte benefice pentru noi, ajutând cele opt regiuni să se dezvolte armonios și să prospere. Însă, așa cum bine se știe, județele incluse în într-o astfel de partajare care nici măcar nu a fost îndelung gândită sau târguită, ca și regiunile în care au fost incluse, oricât ar părea de echilibrate (deși nu sunt), au probleme foarte serioase, care țin atât de puținătatea și chiar de inexistența unor obiective economice, sociale, turistice etc. care să genereze locuri de muncă și producție, cât și de temerile pe care le dezvoltă ele, având în vedere istoria dramatică a poporului român care abia a reușit, după Primul Război Mondial, să se reunifice în granițele strămoșilor săi. Aceasta este o presiune ancestrală foarte mare și foarte importantă, pe care aceste politici regionale europene și, cumva și naționale, nu o au deloc în vedere. Evenimentele de la Târgu Mureș din 1990, presiunile exercitate de grupuri extremiste maghiare pentru autonomizarea Ținutului Secuiesc și intervențiile unor lideri maghiari pe la fel de fel de formu-uri și organisme europene sau internaționale prin care au denigrat România și statul român și au sugerat, într-o formă sau alta, partajarea teritoriului său, crearea unor situații interne periculoase prin amplificarea corupției la vârf și proliferarea rețelelor de criminali și interlopi nu sunt de natură să fie rezolvate, prin politica regiunilor. Mai mult, la aceste probleme mari, se adaugă și efectele criminale ale retrocedării, în Ardeal, a proprietăților unor străini care au fost deja despăgubiți pentru trecerea proprietăților respective în posesia statului român, ca urmare a reîntregirii teritoriului național în urma războiului. Politica europeană a regiunilor – cel puțin pentru spațiul românesc – nu este suficient de nuanțată și nu are în vedere toate problemele și toate sensibilitățile poporului român, ale minorităților conlocuitoare, și nici pe cele ale populațiilor

europene și țărilor Uniunii. De aici nu rezultă neapărat că o astfel de politică nu poate fi viabilă, ci doar faptul că scopurile și obiectivele ei, ca și cele ale politicii de securitate și apărare, conțin încă multe elemente de dublare, de paralelism cu cele naționale, cu cele de apărare colectivă și de securitate comunitară etc., ceea ce poate complica dezvoltările și evoluțiile ulterioare și genera, cel puțin în zonele sensibile, neîncredere, nesiguranță și chiar conflictualitate.

BIBLIOGRAFIE

1. *Constituția României***,** Editura Monitorul Oficial, Bucureşti, 2003

2. *LEGE nr. 315 din 28 iunie 2004 privind dezvoltarea regionala în România* (actualizată până la data de 27 noiembrie 2004) *Carta Verde. Politica de dezvoltare regională în România*, Guvernul României şi Comisia Europeană, Programul Phare, 1997

3. Commission des Communautés Européennes, *Régions 2020. Evaluation des défis qui se poseront aux régions* de l'UE, Bruxelles, 2008

4. Claudia Ionescu, Nicolae Toderaş, *Politica de dezvoltare regională*, Editura Tritonic, București, 2007.

5. Alexandrescu Gr., Popa V. - *Posibile arhitecturi instituționale europene*, Editura Universităţii Naționale de Apărare, București, 2004.

6. Iordan Gheorghe Barbulescu, *UE de la național la federal*, Editura Tritonic, Bucuresti, 2005.

7. *Gândirea Militară Românească*, nr 2/2008

8. http://anaf.mfinante.ro/wps/portal Cadrul Strategic Naţional de Referinţă 2007-2013 – secţiunea Planul Naţional de Dezvoltare

9. http://www.mct.ro/web/2/actnorm/rom/hg556_01_a2b.htm, Planul Naţional de Cercetare Dezvoltare şi Inovare

10. http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/cip/index_en.htm, Programul cadru pentru Competitivitate şi Inovare

11. *Politica regională*, Regulamentul Consiliului nr.1260/1999 din 21 iunie 1999, stabilind prevederile generale pentru Fondurile Structurale (JO L nr.161/1/26.06.1999), cu modificările şi completările ulterioare

12. http://www.tribunainvatamantului.ro/d_art.php?id=1097&cat=122 , *Învăţământul superior si provocările secolului XXI (Forumul UNESCO pentru Învățământul Superior în Regiunea Europeană: Acces, Valori, Calitate si Competitivitate* (Bucureşti, 21-24 mai 2009)

13. *Régions contre Etats-nations*, par Laurent Davezies et Philippe Rekacewicz, février 2004, Monde diplomatique, fevrier, 2004, http://www.monde-diplomatique.fr/cartes/region, accesat la 13 martie 2015

ANEXE

Anexa nr. 1
PIB pe cap de locuitor în Uniunea Europeană în 2013

PIB pe cap de locuitor în Uniunea Europeană în 2013			
			Indice de bază 100 pentru l'UE
	2011 (r)	**2012 (r)**	**2013 (p)**
Sursa: Eurostat, 19 iunie 2014).			
Germania	123	123	124
Austria	129	130	129
Belgia	120	120	119
Bulgaria	46	47	47
Cipru	93	91	86
Croația	60	61	61
Danemarca	125	126	125
Spania	96	96	95
Estonia	69	71	72
Finlanda	116	115	112
Franța	109	109	108
Grecia	81	76	75
Ungaria	67	67	67
Irlanda	128	129	126

PIB pe cap de locuitor în Uniunea Europeană în 2013			
			Indice de bază 100 pentru l'UE
	2011 (r)	**2012 (r)**	**2013 (p)**
Italia	101	100	98
Letonia	60	64	67
Lituania	67	72	74
Luxemburg	265	263	264
Malta	86	86	87
Olanda	129	127	127
Polonia	65	67	68
Portugalia	77	76	75
Cehia	81	81	80
România	51	53	54
Marea Britanie	105	104	106
Slovacia	75	76	76
Slovenia	84	84	83
Suedia			

Anexa nr. 2
Agenția pentru Dezvoltare Regională

Agenția pentru dezvoltare regionala (ADR) are următoarele atribuții principale:

a) elaborează si propune consiliului pentru dezvoltare regionala, spre aprobare, strategia, planul si programele de dezvoltare regionala, precum si planurile de gestionare a fondurilor;

b) asigura realizarea programelor de dezvoltare regionala si a planurilor de gestionare a fondurilor, în conformitate cu hotărârile adoptate de consiliul pentru dezvoltare regionala, cu respectarea legislației în vigoare, si răspunde fata de acesta pentru realizarea lor;

c) solicita instituției naționale cu atribuții în domeniul dezvoltării regionale sume din Fondul National pentru dezvoltare regionala, pentru finanțarea proiectelor de dezvoltare aprobate;

d) acționează, împreuna cu consiliul pentru dezvoltare regionala, pentru atragerea de resurse, în scopul îndeplinirii atribuțiilor sale;

e) asigura managementul tehnic si financiar al Fondului pentru dezvoltare regionala, în scopul realizării obiectivelor prevăzute în programele de dezvoltare regionala;

f) răspunde fata de consiliul pentru dezvoltare regionala, fata de instituția/instituțiile naționale cu care are încheiate contracte, precum si fata de organele abilitate prin lege pentru corecta gestionare a fondurilor încredințate;

g) transmite, spre aprobare, consiliului pentru dezvoltare regionala proiectele selectate în cadrul programelor de dezvoltare regionala în baza prioritarilor, criteriilor si a metodologiei elaborate de instituția naționala responsabila pentru dezvoltarea regionala, împreuna cu organismele regionale specializate; în cazul licitațiilor organizate la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare, proiectele aprobate de consiliul pentru dezvoltare regionala vor fi trimise spre avizare Consiliului National pentru dezvoltare regionala; în cazul licitațiilor de proiecte organizate la nivel National, proiectele selectate vor fi avizate de consiliul pentru dezvoltare regionala si aprobate de Consiliul National pentru dezvoltare regionala;

h) asigura si răspunde, pe baza contractelor încheiate cu instituțiile naționale, de implementarea, monitorizarea tehnica si financiara si controlul execuției proiectelor finanțate de Uniunea Europeana în cadrul programelor de dezvoltare regionala si/sau, după caz, a proiectelor din cadrul programelor naționale, care se implementează la nivel regional prin agenția pentru dezvoltare regionala; pentru atribuțiile delegate agențiilor pentru dezvoltare regionala de către instituțiile aparținând administrației publice centrale sau locale, monitorizarea si controlul unor astfel de activitatea se fac de către instituția care a delegat aceste atribuții;

i) întocmește rapoarte semestriale, precum si raportul anual de implementare referitor la activitățile derulate conform contractelor cu instituția naționala cu atribuții în domeniul dezvoltării regionale;

j) evidențiază stadiul, dificultățile de implementare, precum si impactul programelor/proiectelor de dezvoltare regionala si propune masuri de îmbunătățire; rapoartele se aproba în prealabil de către consiliul pentru dezvoltare regionala si sunt transmise instituției naționale cu atribuții în domeniul dezvoltării regionale;

k) realizează si asigura, în baza contractelor, mediatizarea/publicitatea la nivel regional a programelor si proiectelor de dezvoltare regionala;

l) organizează si dezvolta, cu sprijinul si sub coordonarea consiliului pentru dezvoltare regionala, parteneriatele regionale si promovează la nivel regional cunoașterea politicilor si practicilor Uniunii Europene, precum si a principiilor care stau la baza politicilor de dezvoltare regionala;

m) identifica si promovează, în parteneriat, proiecte de interes regional si local, precum si proiecte de cooperare intraregională; promovează, cu sprijinul consiliului pentru dezvoltare regionala, regiunea si atragerea de investiții străine; dezvolta colaborări cu organisme si instituții similare din Uniunea Europeana si participa la implementarea proiectelor internaționale de interes regional si local;

n) elaborează propunerile anuale ale bugetelor proprii de venituri si cheltuieli destinate desfășurării activităților prevăzute prin prezenta lege si le supune aprobării consiliului pentru dezvoltare regionala;

o) asigura, printr-o structura de audit intern proprie, subordonata directorului agenției, desfășurarea unei activitatea independente si obiective, care da asigurare si consiliere conducerii agenției, pentru buna administrare a veniturilor si cheltuielilor, perfecționând activitățile agenției, ajutând-o sa-si îndeplinească obiectivele printr-o abordare sistematica si metodica, care evaluează si îmbunătățește eficiența si eficacitatea sistemului de conducere bazat pe analiza riscului, a controlului si a proceselor de administrare;

p) încheie si supune spre avizare consiliului pentru dezvoltare regionala contracte, convenții, acorduri si protocoale, precum si alte documente similare încheiate cu terții în domeniul specific de activitate, inclusiv cu instituții similare din cadrul Uniunii Europene;

q) îndeplinește obligațiile contractuale si răspunde pentru realizarea acestora, în conformitate cu criteriile si indicatorii de performanta stabiliți prin contractele încheiate în acest scop;

r) asigura, prin personal specializat, secretariatul consiliului pentru dezvoltare regionala;

s) participa în structurile parteneriale stabilite la nivel National, în comitetele si subcomitetele naționale, precum si în grupurile de lucru organizate de instituțiile naționale responsabile pentru managementul si gestionarea programelor finanțate de Uniunea Europeana;

t) elaborează propriul statut de organizare si funcționare si îl supune spre aprobare consiliului pentru dezvoltare regionala;

u) îndeplinește atribuțiile privind elaborarea în parteneriat a Planului National de dezvoltare;

v) asigura, împreuna cu organismele regionale specializate, colectarea si centralizarea datelor la nivel regional, cu privire la utilizarea fondurilor nerambursabile alocate regiunii, în scopul implementării programelor de dezvoltare regionala.

Sursa: **LEGE nr. 315 din 28 iunie 2004** privind dezvoltarea regionala în România (actualizata pana la data de 27 noiembrie 2004)